

Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 7 (2024) 105-147
DOI: 10.32949/Arkhaia.2024.67

Araştırma Makalesi

Knidos'un Anakara Bölümünde Ele Geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri

Songül SÖZEL*

* Dr. Songül Sözel, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Konya/Türkiye.
E-mail: songulsozel@gmail.com
Orcid id: 0000-0002-4020-0969

Sorumlu Yazar: Dr. Songül Sözel, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Arkeoloji Anabilim Dalı, Konya/Türkiye.
E-mail: songulsozel@gmail.com

Geliş Tarihi: 01.11.2024
Kabul Tarihi: 25.12.2024
Online Yayın Tarihi: 31.12.2024

Makale Künyesi: Sözel, S. 2024.
"Knidos'un Anakara Bölümünde Ele Geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri."
Arkhaia Anatolika 7: 105-147.
<https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2024.67>

Çıkar Çatışması Beyanı: Çıkar çatışması beyan edilmemiştir.

Telif Hakkı & Lisans: Yazarlar yayınlanan çalışmalarının telif hakkına sahiptirler ve çalışmaları Creative Commons Atıf-GayriTicari 4.0 Uluslararası (CC BY-NC 4.0) olarak lisanslıdır.

• Dergide yayınlanan makalelerin bilimsel ve hukuki sorumluluğu tamamen yazar(lar)ına aittir.

Öz

Knidos, Akdeniz ve Ege Denizi'ni birleştiren stratejik konumu sayesinde Antik Çağ'ın en önemli liman kentlerinden biri olarak öne çıkmıştır. Bu özel konum, kenti sadece bölgesel değil, uluslararası ticaretin de merkezlerinden biri haline getirmiştir. Arkeolojik kazılarda, Klasik Dönem'den Geç Antik Çağ'a kadar, Knidos'un yalnızca bir deniz ticareti merkezi olmadığı, aynı zamanda seramik üretiminde de güçlü bir yerel ekonomi geliştirdiği anlaşılmıştır. Kentte yoğun olarak üretilen seramikler, ticaretteki etkinliğini ve ekonomik büyüklüğünü kanıtlayan başlıca unsurlardandır. Özellikle Kırmızı Astarlı Seramikler gibi geniş üretim hacmine sahip ürünler, Knidos'un çevre bölgelerle olan ticari ilişkilerinde önemli bir rol oynamış, kentin uluslararası ticaret ağlarındaki yerini güçlendirmiştir. Bunun yanı sıra, kente ithal edilen çeşitli seramik kaplar, Knidos'un üretici olmanın ötesinde, aktif bir tüketim merkezi olarak da işlev gördüğünü göstermektedir.

Bu çalışma, Knidos antik kentinin Geç Antik Çağ'daki ticari faaliyetlerine odaklanarak, kentin ekonomik ve sosyo-kültürel dinamiklerini derinlemesine incelemeyi amaçlamaktadır. Araştırmada özellikle Anakara bölümünden ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri detaylı bir şekilde değerlendirilmiştir. Bu seramik grubu, Knidos'un hem Batı Anadolu kıyı kentleriyle olan deniz ticaretindeki etkin rolünü hem de bölgesel etkileşim ağlarındaki yerini aydınlatmak açısından önemli bilgiler sunmaktadır. Ayrıca, bu kapların form dağılımlarının ve üretim tekniklerinin analizi, kentin iç ticaret ağına ve yapılar arasındaki işlevsel bağlantılara ışık tutmaktadır. Bu bağlamda, çalışma yalnızca seramiklerin üretim ve ticaret sürecini değil, aynı zamanda kentin ekonomik yapısını, dış ilişkilerini ve günlük yaşam üzerindeki etkilerini de açıklamayı hedeflemektedir. Knidos'un Geç Antik Çağ'daki ticari bağlantılarının analiz edilmesi hem bölgesel hem de Akdeniz çapında ticaret ağlarının daha iyi anlaşılmasına katkı sağlamaktadır.

Anahtar Kelimeler: Knidos, Geç Antik Çağ, Ticaret, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri, Tabak/Kâse.

Arkhaia Anatolika

e-ISSN: 2651-4664

arkhaiaanatolika.org
Arkhaia Anatolika 7 (2024) 105-147
DOI: 10.32949/Arkhaia.2024.67

Research Article

Late Roman C Red Slip Ware from the Mainland Sector of Knidos

Songül SÖZEL*

* Dr. Songül Sözel, Selcuk University
Institute of Social Sciences,
Department of Archaeology,
Konya/Türkiye.
E-mail: songulsozel@gmail.com
Orcid id: 0000-0002-4020-0969

Corresponding Author: Dr. Songül Sözel,
Selcuk University Institute of Social
Sciences, Department of Archaeology,
Konya/Türkiye.
E-mail: songulsozel@gmail.com

Received Date: 01.11.2024

Acceptance Date: 25.12.2024

Online Publication Date: 31.12.2024

Citation: Sözel, S. 2024. "Late Roman C
Red Slip Ware from the Mainland Sector of
Knidos." *Arkhaia Anatolika* 7: 105-147.
<https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2024.67>

Conflicts of Interest: No conflict of interest
has been declared.

Copyright & License: Authors retain
copyright of their work and their articles
are licensed under Creative Commons
Attribution-NonCommercial 4.0
International (CC BY-NC 4.0).

• The scientific and legal propriety of the
articles published in the journal belongs
exclusively to the author(s).

Abstract

Knidos emerged as one of the most significant port cities of antiquity, thanks to its strategic location connecting the Mediterranean and Aegean Seas. This exceptional position not only made the city a regional hub but also established it as a center for international trade. Archaeological excavations spanning the Classical to the Late Antique periods have revealed that Knidos was not only a maritime trade center but also a prominent site of ceramic production. The extensive production of ceramics in the city highlights its commercial significance and economic scale. Particularly, Red Slip Ware, which was produced in large quantities, played a crucial role in Knidos' trade relations with surrounding regions, underscoring the city's prominence within international trade networks. Additionally, the imported ceramic vessels found in Knidos demonstrate that the city functioned as an active center for both consumption and distribution, beyond its role as a producer.

This study focuses on the commercial activities of Knidos during the Late Antique period, aiming to delve into the economic and socio-cultural dynamics of the city. The research particularly evaluates Late Roman C Red Slip Wares discovered in the mainland section of the site. This ceramic group provides significant insights into Knidos' active role in maritime trade with the coastal cities of Western Anatolia and its place within regional interaction networks. Moreover, the analysis of the form distributions and production techniques of these wares sheds light on the city's internal trade network and the functional connections between its structures. In this context, the study seeks not only to explore the production and trade processes of ceramics but also to explain Knidos' economic structure, external relations, and their influence on daily life. Analyzing Knidos' trade connections during the Late Antique period contributes to a deeper understanding of trade networks both regionally and across the Mediterranean.

Keywords: Knidos, Late Antiquity, Trade, Late Roman C Red Slip Ware, Plate/Bowl.

Giriş¹

Akdeniz ve Ege Denizi'nin birleşim durağında konumlanan Knidos, Karia Bölgesi sınırları içerisinde kalan Muğla ili, Datça ilçesi, Tekir Burnu mevkiindedir (fig. 1). Kent, günümüzde Reşadiye Yarımadası olarak bilinen bölgenin doğu-batı yönünde Ege Denizi'ne doğru uzanmaktadır. Herodot'a göre Knidos Yarımadası, Bybassos Boğazı'ndan Triopion Burnuna kadar olan bölgeyi içinde barındırmaktadır. Knidos'un kuzeyinde Keramos Körfezi güneyinde Syme yer almakta ve en uç nokta da Rhodos ile sınırlanmaktadır². Günümüzde Knidos Yarımadası'na Muğla'nın Marmaris ilçesine yaklaşık 18 kilometre batısından geçerek, kuzeyde yer alan Bordont koyundan ilerleyerek ve güneyde bulunan Hisarönü alanına ortalama 2 kilometre enindeki bir kıstaktan ulaşılmaktadır. Knidos'un en uç noktası, Kap Krio (Deve Boynu)'dur. Adalar Denizi'nde yer alan Knidos, kuzeyde Gökova Körfezi ve Bodrum Yarımadası, batıda Kos Adası, güneyde ise Rhodos ve Syme Adaları ile çevrelenmektedir.

Figür 1: Karia Bölgesi ve Knidos'un yeri (Pedersen 2020, fig. 1).

19. yüzyıldan günümüze kadar yapılan kazılar ve araştırmalar sonucunda, Tunç Çağı'ndan Geç Antik Çağ'a kadar uzanan geniş bir zaman dilimine tarihlenen, farklı form ve özelliklere sahip çok sayıda seramik ortaya çıkarılmıştır³. Bu seramikler, kentin daha çok anakara bölümünde yer alan başlıca dini yapıları, kamu binaları ve konutların yanı sıra, sayıca fazla olan dükkân, atölye ve işliklerde bulunmuştur. Knidosluların kullandığı kaplar, küçük buluntular, sikkeler ve mimari öğeler de yoğun kullanıma sahip yapı ve mekânlardan ele geçmiş olup, dönemlerine ışık tutmuştur. Bu önemli buluntu grubu arasından Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler de çalışmamızın ana konusunu oluşturmaktadır.

¹ Bu çalışma "Knidos'un Geç Antik Dönem Seramikleri" adlı doktora tezinden türetilmiş olup, Selçuk Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi tarafından 21213006 numaralı proje ile desteklenmiştir.

² Hdt. I. 174, 2-3.

³ Doksanaltı *et al.* 2018, 22.

Bu çalışma, Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ile kentin Geç Antik Çağ'daki ticari bağlantılarını analiz ederek, kentin hem bölgesel ticaret ağlarındaki yerini hem de Akdeniz çapında süregelen ekonomik ve kültürel etkileşimlerdeki rolünü ortaya koymayı amaçlamaktadır. Seramiklerin üretim yerleri, dağıtım rotaları ve kullanım alanları üzerinden yürütülen bu araştırma, dönemin ticaret dinamiklerinin anlaşılmasını hedeflemektedir. Ayrıca bu çalışmayla, Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı tabak ve kâselerin form çeşitliliği, üretim teknikleri, yapılar arasındaki işlevsel bağlantıları ve kentin ticaret ağı içerisindeki rolüne dair daha kapsamlı bir anlayış geliştirilmesi amaçlanmaktadır.

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler (Late Roman C/LRC)

Geç Antik Çağ'ın önemli seramik gruplarından kırmızı astarlılar, 1933 yılında Waagé tarafından ilk kez Late Roman C/Geç Roma C olarak adlandırılmıştır⁴. Waagé, Phokaia seramiklerine ilişkin ilk çalışmada, Atina Agorası'ndan ele geçen buluntuları değerlendirmiştir⁵. 1948 yılında Antiokheia (Suriye) buluntuları ve diğer Geç Roma seramiklerini inceleyen Waagé, detaylı olarak ele aldığı Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin hamur ve yüzey özelliklerine dair kapsamlı bilgiler sunarak tarihlendirmelerini yapmıştır⁶. 1972 yılında Hayes, *Late Roman Pottery* adlı eserinde Late Roman C/Geç Roma C adlandırmasını değiştirmeden kullanmaya devam etmiştir⁷. Ancak Hayes, bu kapların üretim yerini Phokaia olarak belirginleştirdikten sonra, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin önüne "*Phocaean*" kelimesini eklemiştir⁸.

Akdeniz Havzası'nda, özellikle Batı Anadolu ve Yunanistan kıyılarında, MS 4. yüzyılın sonları ile 5. yüzyılın başlarında, Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerin yanı sıra aynı üretim tekniğine sahip yeni bir kırmızı astarlı seramik grubu ortaya çıkmıştır. İnce kırmızı astarları ve özellikle sofraya kullanımına yönelik kullanışlı form yapıları sayesinde, bu seramikler kısa sürede dönemin popüler üretimi olan Afrika Kırmızı Astarlılarıyla rekabet eder hale gelmiştir. Üretim (fabrik) özelliklerinin tutarlılığı ve buluntu yoğunluğu, bu seramiklerin Batı Anadolu kökenli⁹ olduğunu göstermektedir. Bu kap-kacak grubu, MS 5. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar Ege ve Doğu Akdeniz'de geniş bir coğrafyada tercih edilmiştir¹⁰. Aynı üretim özelliklerini taşıyan bu grubun Batı Anadolu'daki üretim yeri, çok sayıda örneğin bulunması¹¹ ve Klasik Dönem'den bu yana süregelen köklü seramik üretim geleneği¹² nedeniyle Phokaia (Foça) olarak kabul edilmektedir¹³. Merkez üretim yeri Phokaia olan bu kaplar, Grynion¹⁴ ve Ephesos¹⁵ yerleşimleriyle benzer şekilde, farklı kentlerde¹⁶ de üretilmişlerdir.

⁴ Waagé 1933, 298.

⁵ Waagé 1933, 298-300.

⁶ Waagé 1948, 51-58, fig. 32-34, pl. X, XI.

⁷ Hayes 1972, 323.

⁸ Hayes 1980, 525.

⁹ Waagé 1948, 52; Hayes 1972, 323.

¹⁰ Hayes 1972, 559, map 14; Doksanaltı 2006, 494.

¹¹ Langlotz 1969, 379, fig. 4, 5.

¹² Özyigit 1991, 127-154.

¹³ Hayes 1980, 525.

¹⁴ Ladstätter ve Sauer 2005, 144.

¹⁵ Meriç 2002, 69.

¹⁶ Britanya: Hayes 1972, map 15; Hayes 1997, 63; Portekiz: Hayes 1980, 525; Stobi: Anderson-Stojanović 1992, 59-61, pl. 45 47, no. 394-417; Romanya: Lockyear *et al.* 2006, 133, fig. 24, no. 9-14; Saraçhane: Hayes 1992, 5, 91-103; Smyrna: Doğer 2007, 97-122; Priene: Yılmaz 2007, 123-129; Samos: Unterkircher 1983, 190-191, fig. 6; Korinth: Adamscheck 1979, 98-99, fig. 10, pl. 24; Slane 1990, 57-58, fig. 10; Knossos: Hayes 1973, 122; Hayes 2001, 435-436, 438; Suriye: Kenrick 1981, 447, 449-450, fig. 243; Kudüs: Hayes 1985, 185-186, 193, fig. 63-64; Filistin-Samaria: Kenyon 1957, 358, fig. 84.

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, MS 4. yüzyıl¹⁷ itibariyle belirmeye ve sonrasında yaygınlaşmaya başlamıştır. MS 5. ve 6. yüzyıllarda ise Doğu Akdeniz Bölgesi'nde oldukça egemen seramik grubu haline gelmiştir. Ege ve Doğu Akdeniz bölgelerinde, MS 5.-7. yüzyıllar arasında tercih edilen bu grup, MS 7. yüzyıl ortalarına kadar üretim devamlılığı göstermiştir¹⁸. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri; Batı Anadolu ve Yunanistan kıyıları başta olmak üzere, Suriye, Kıbrıs, Kuzey Afrika, İtalya, Romanya, Makedonya, İrlanda, Portekiz, İsrail, İspanya, Rusya ve İngiltere'ye kadar yayılmıştır¹⁹.

Bu seramikleri on temel forma ayıran ve ayrıntılı olarak değerlendiren Hayes²⁰, bu grubun en tanınan formunu 3 olarak belirlemiştir. Genellikle açık kâse veya tabak/kâse formunda olan bu seramiklerin, başlangıçta kalıp yapımı olduğu öne sürülse de çarkla yapıldıkları kanıtlanmıştır²¹.

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri, yüksek ateşte pişirildikleri için sert bir dokuya ve sık gözeneklere sahiptir. Yoğunlukla kırmızı, kırmızımsı kahverengi, kızıl-kahve, turuncu ve turuncumsu renk tonlarındaki killerde kireç, kum ve mika içerikleri bulunur. Yüzeyleri kil renginden bir ton açık ya da koyu renkte astarlanmıştır²².

Hayes, Geç Roma C seramiklerinin bezemelerini üç gruba ayırmıştır. İlk grupta kapların tondolarında radyal tarzda palmiye yaprakları ve konsantrik daireler ile oluşturulmuş bant bezemeler kullanılmıştır. İkinci grup, küçük hayvanların ve bitkisel motiflerin tek başına ya da tekrar ederek kullanılmasıyla oluşturulan bant bezemelerdir. Üçüncü grup ise tondonun merkezinde tek figür yerleştirilerek oluşturulan bezemedir. Bu figürler genellikle bitkisel, haç (monogramlar), hayvan figürleri ve nadiren insan figürleridir²³.

Knidos Anakara Bölümünde Ele Geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri

Knidos'un anakara bölümünde yapılan kazı çalışmalarında gün yüzüne çıkan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerine ait tabak/kâseler, bu çalışmada değerlendirilmiştir. Bu tabak/kâseler, kontekst olarak değerlendirilen ve Geç Antik Çağ'da yoğun olarak kullanılan yapı ve mekânlardan ele geçmiştir. Bu yoğunluğu gösteren özellikle Liman Caddesi Kompleksi, Askeri Liman Şapeli ve Tiyatronun batısında yer alan mekânlardan ele geçen mimari öğeler, bronz sikkeler, seramik ve küçük buluntulardan ulaşılmaktadır. Ayrıca bu bahsi geçen yapı ve mekânların son kullanım aşamasına ilişkin bilgiler de edinilmekteyiz²⁴. Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin ele geçtiği yapı ve mekânlar; Küçük Tiyatro'nun batısındaki mekânlar, Dionysos Terası'nın batısındaki alanlar, Askeri Liman'ın doğusunda bulunan Geç Antik Yapı, Yuvarlak Tapınak Terası, II. Terasın batısındaki mekânlar ve Liman Caddesi Kompleksi'dir (fig. 2-3).

Knidos ada ve anakara bölümlerinde gerçekleştirilen araştırmalar MS 5. yüzyılın ilk yıllarında itibaren Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin büyük bir potansiyelle Knidos pazarına girdiklerini göstermekle beraber, MS 5. yüzyıldan 6. yüzyıla dek bu potansiyel artarak devam etmiştir²⁵. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin kullanımı yaygın

¹⁷ Hayes 2008, 85.

¹⁸ Hayes 2008, 84-86.

¹⁹ Hayes 1972, 368-369, 459-460, map 13-14.

²⁰ Hayes 1972, 323-370, fig. 65-71.

²¹ Ergürer 2012, 151, dn. 787.

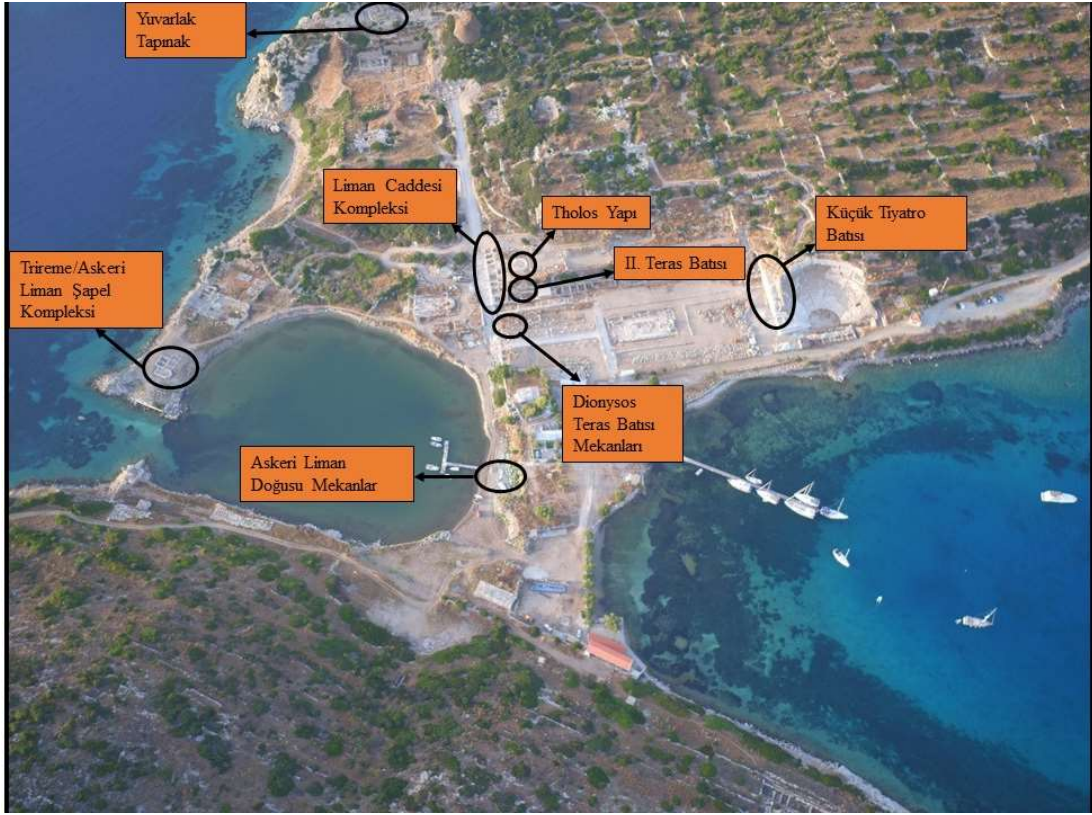
²² Waagé 1933, 298; Hayes 1972, 323; Hayes 2008, 84.

²³ Hayes 1972, 349.

²⁴ Doksanaltı *et al.* 2019a, 139; Doksanaltı 2020, 379; Sözel *et al.* 2021, 207-208; Sözel 2023c, 86-87.

²⁵ Doksanaltı 2006, 496.

olmasına karşın, form repertuarı geniş tabak ve kâselerle sınırlı kalmıştır. Buna rağmen, Knidoslular mutfaklarında bu grubun neredeyse tüm formlarına ilgi duymuş ve özellikle tabak ve kâse formlarına yoğun şekilde yer vermişlerdir.

Figür 2: Knidos'un anakara bölümünde Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin buluntu yerleri

MS 5. yüzyılda, Phokaia seramiklerinin etkisi altında kalan yerel çömlek atölyeleri, bu grubun formlarını taklit eden kaplar üretmeye başlamışlardır. İnce seramik üretiminde etkilerini kaybeden Knidos yerli atölyeler, bazı Geç Roma C Kırmızı Astarlı geniş tabak ve kâselerinin taklitlerini üretmişlerdir. Böylece MS 4.-6. yüzyıllarda Knidos'ta ince seramik pazarını büyük ölçüde elinde tutan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, artık iyice zayıflamış olan yerel üretimi de etkisi altında bırakmıştır. Bu tipte üretilen içe dönük kenarlı geniş kâse ve rulet bezemeli geniş kuşaklı tabakların birebir kopyaları yerel atölyelerde imal edilmiştir. Sadece form açısından değil astar özellikleri de kopya edilmiştir. Geç İmparatorluk Dönemi ile MS 5. ve 6. yüzyıllarda, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin özellikle Batı Anadolu'da popüler olduğu dönemde, Knidos atölyelerinde Gri Üretimli/Siyah-Gri ve Kızıl Astarlı seramikler, özellikle de kandiller, kiremit rengi ince bir astar ile kaplanmışlardır. Bu tarz astarlanma tekniği, geleneksel unsurların Geç Antik Çağ'a yansımaları olarak değerlendirilmektedir. Geç Antik Çağ'da üretilen kandilleri kaplayan astarın rengi, genel olarak Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin astar rengine benzemektedir²⁶. Bu bulgulardan yola çıkarak, Knidos'un, Phokaia'dan etkilenecek Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin yanı sıra diğer formları da taklit ettiği anlaşılmaktadır²⁷.

²⁶ Doksanaltı 2006, 363.

²⁷ Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı tarafından çalışılan Kap Krio buluntusu K116, K131h-1 ve K148 formlarının Phokaia grubunun astar özelliklerini taklit ettiği belirtilmiş, hatta bu grubu taklit eden bazı formların (K116) yerel atölyelerde üretildiği önerilmiştir (Doksanaltı 2006, 496). Knidos seramikleri üzerinde sürdürülen arkeometri çalışmaları kırmızı astarlı seramiklerin ekseriyetle ithal olduğunu göstermekle birlikte bu çalışmalar daha ileri bir tarihte yayımlanacaktır.

Merkez üretim yeri Phokaia olan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, diğer yerleşimlerde de benzer şekilde üretilmiştir²⁸. Anakara ve Kap Krio'da yapılan araştırmalar, MS 3. yüzyıldan itibaren özellikle ithal kırmızı astarlı grupların Knidos pazarına yoğun bir şekilde girmeye başladığını ortaya koymaktadır. Geç Antik Çağ ile birlikte ise Knidos mutfaklarında ve sofralarında ithal ürünlerin tamamen pazara hâkim olduğu görülmektedir²⁹. Bu süreçte Knidos'un en yoğun ticari ilişkisini Phokaia ile sürdürdüğü, ancak diğer Ionia kentleri ve Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramik üretim merkezleriyle³⁰ de etkileşim içinde olduğu anlaşılmaktadır³¹.

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Knidos taklitleri, turuncu ve kırmızı tonlarında kile ve astara sahiplerdir. Kil ve astarları genellikle mattır. Kum, gümüş mika ve yoğun kireç kil içeriğine sahiplerdir. Killeri; ince, taneli, tortulu ve yer yer parça halinde kil kalıntıları bulunmaktadır. Kapların neredeyse tüm yüzeyi, daldırma ve fırça tekniğinin birlikte kullanılması ya da yalnızca daldırma tekniği ile kil renginden bir ton koyu olan kırmızımsı kiremit rengi bir astarla oldukça ince bir şekilde kaplanmaktadır. Knidos'ta bulunan bazı tabaklar üzerinde dikkatsiz fırınlamaya bağlı olarak astarın aynı kap üzerinde yer yer geriye döndüğü görülmektedir. Bundan dolayı renk farklılıkları söz konusudur.

Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı ithal seramiklerin kahverengi-kızıl, kiremit kırmızısı ve açık kırmızımsı turuncu renklerdeki killeri³² ince, taneli, pürüzlü ve yer yer düzensizdir. Killeri kireç, kum, altın ve gümüş mika içerir. Astarlar ise daldırma veya fırça tekniğiyle, bazen her iki tekniğin birleşimi, bazen de sadece daldırma yöntemiyle, kapların neredeyse tüm yüzeylerine oldukça ince bir şekilde uygulanmıştır. Astar renkleri, kil renginden bir ton koyu veya açık kırmızı, kiremit ve kırmızımsı turuncu tonlarındadır. Sert dokulu, sık gözenekli ithal seramikler, daha yüksek kaliteli işçilikle üretilmişlerdir.

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin ele geçtiği Knidos anakarasında yer alan Geç Antik Çağ yapıları (fig. 3), MS 5. yüzyılın başlarından MS 7. yüzyıl ortalarına kadar aktif olarak kullanılmıştır. Bu yapıların neredeyse tamamından Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklere ait tabak ve kâseler bulunmuştur. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin bulunduğu yapı ve mekânların mimarisi ile diğer buluntuları birlikte değerlendirilerek, tabak ve kâseler öncelikle kontekst vasıtasıyla tarihlendirilmiştir. Yapı kontekstleri tarihlleme konusunda ön planda tutulmuş olsa da diğer merkezlerden ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin muadilleri de oldukça yönlendirici olmuştur.

Knidos'un anakara kısmında 2012 yılından beri gerçekleştirilen kazı çalışmalarında³³ gün yüzüne çıkan Liman Caddesi Kompleksi, Askeri Liman Şapeli, Dionysos Terası'nın batısındaki mekânlar, Tiyatronun batısında yer alan mekânlar, Askeri Liman'ın doğusuna

²⁸ Fırat 2011, 162.

²⁹ Doksanaltı 2006, 447.

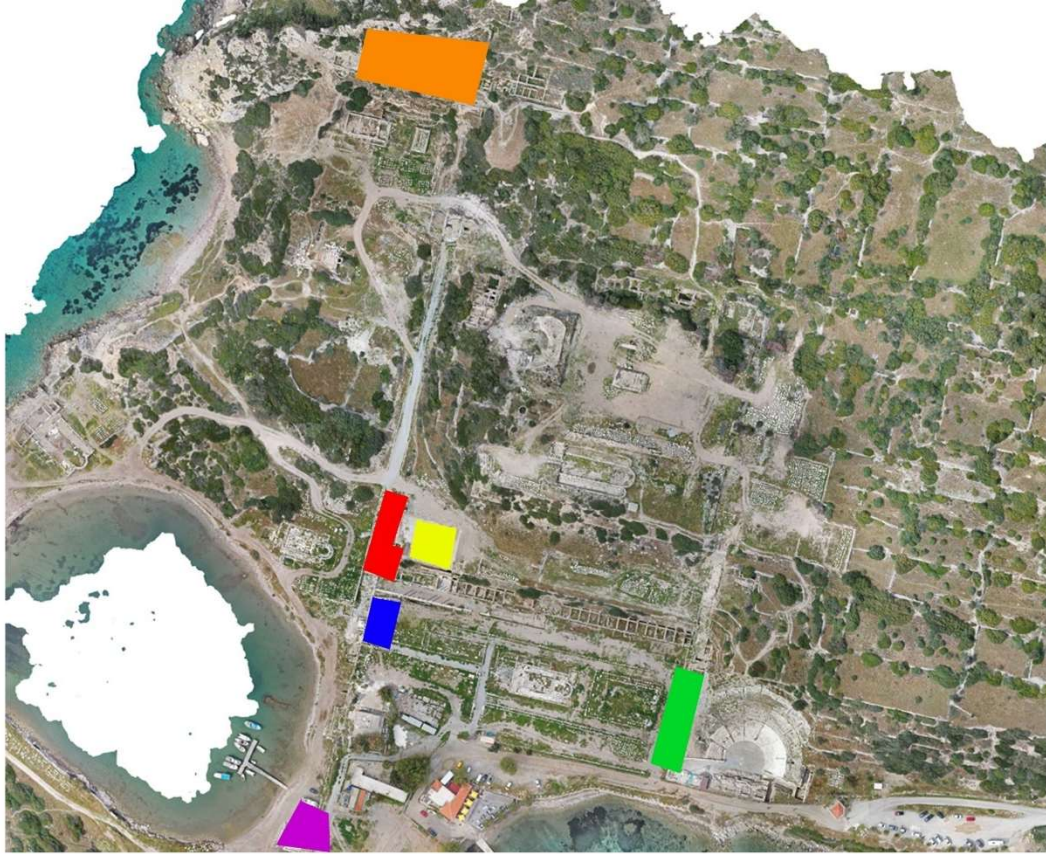
³⁰ Britanya: Hayes 1972, map 15; Hayes 1997, 63; Portekiz: Hayes 1980, 525; Stobi: Anderson-Stojanović 1992, 59-61, pl. 45-47, no. 394-417; Romanya: Lockyear *et al.* 2006, 133, fig. 24, no. 9-14; Sarachane: Hayes 1992, 5, 91-103; Smyrna: Doğer 2007, 97-122; Priene: Yılmaz 2007, 123-129; Samos: Unterkircher 1983, 190-191, fig. 6. Korinth: Adamscheck 1979, 98-99, fig. 10, pl. 24; Slane 1990, 57-58, fig. 10; Knossos: Hayes 1973, 122; Hayes 2001, 435-436, 438; Suriye: Kenrick 1981, 447, 449-450, fig. 243; Kudüs: Hayes 1985, 185-186, 193, fig. 63-64; Filistin-Samaria: Kenyon 1957, 358, fig. 84.

³¹ Doksanaltı 2006, 431, 447.

³² Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin kil ve yüzey renkleri, Munsell Soil Color Charts'a göre; [2.5 YR (5/4, 5/3, 4/3, 4/4), 5 YR (6/3, 6/4), 10 R (5/2, 5/3, 5/4), 10 R (5/6, 5/8), 10 R (7/6, 7/8, 6/6, 6/8), 5 R (5/3, 5/4), 5 R (5/6, 5/8), 5 R (7/6, 7/8)] arasındadır.

³³ 2012-2022 yılları arasında kazı çalışmaları yapılan ve Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin ele geçtiği yapılar: Küçük Tiyatro'nun batısındaki mekânlar, Dionysos Terası'nın batısında yer alan mekânlar, Askeri Liman'ın doğusunda yer alan Geç Antik Yapı, Yuvarlak Tapınak Terası, II. Teras' batısında kalan mekânlar ve Liman Caddesi Kompleksidir.

konumlanan Geç Antik yapı ve mekânlarının zemininde ele geçen ve MS 4. yüzyılın başlarından MS 7. yüzyıl ortalarına kadar tarihlenen (LR 1 - LR 2 amphora parçaları³⁴, kandil parçaları³⁵, kırmızı astarlı tabak/kâse parçaları³⁶, pişirme kapları³⁷) seramik buluntularına ek olarak, MS 6. yüzyıl sonları (Theodosius ve Arcadius) ile MS 7. yüzyıl başlarına (Phocas ve ardılı Heracilius) tarihlenen bronz sikkeler, yapıların bu dönemde yoğun olarak kullanıldığını kanıtlamaktadır. Kazı çalışmaları sonucu elde edilen arkeolojik veriler bir arada incelendiğinde, makaleye dâhil edilen materyalin tespit edildiği buluntu yerlerinin dükkân, işlik veya konut olarak kullanıldığı anlaşılmaktadır³⁸.

- Yuvarlak Tapınak Terası: Form 3D, Form 3F, Form 10A
- Liman Caddesi Doğusu: Form 1B, Form 3B, Form 3E, Form 3H, Form 10A, Form 10B, Form 10C
- Tholos: Form 3D, Form 3F, Form 10B
- Dionysos Terası Batısı: Form 10A, Form 10B
- Tiyatro Batısı: Form 1B, Form 2A, Form 3B, Form 3D, Form 3E, Form 3F, Form 3H,
- Askeri Liman Doğusu: Form 10A

Figür 3: Knidos'un anakara bölümünde Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin bulunduğu yapılar ve tespit edilen formlar

³⁴ Sözel 2023a, 304-306.

³⁵ Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

³⁶ Sözel 2023b, 304-306.

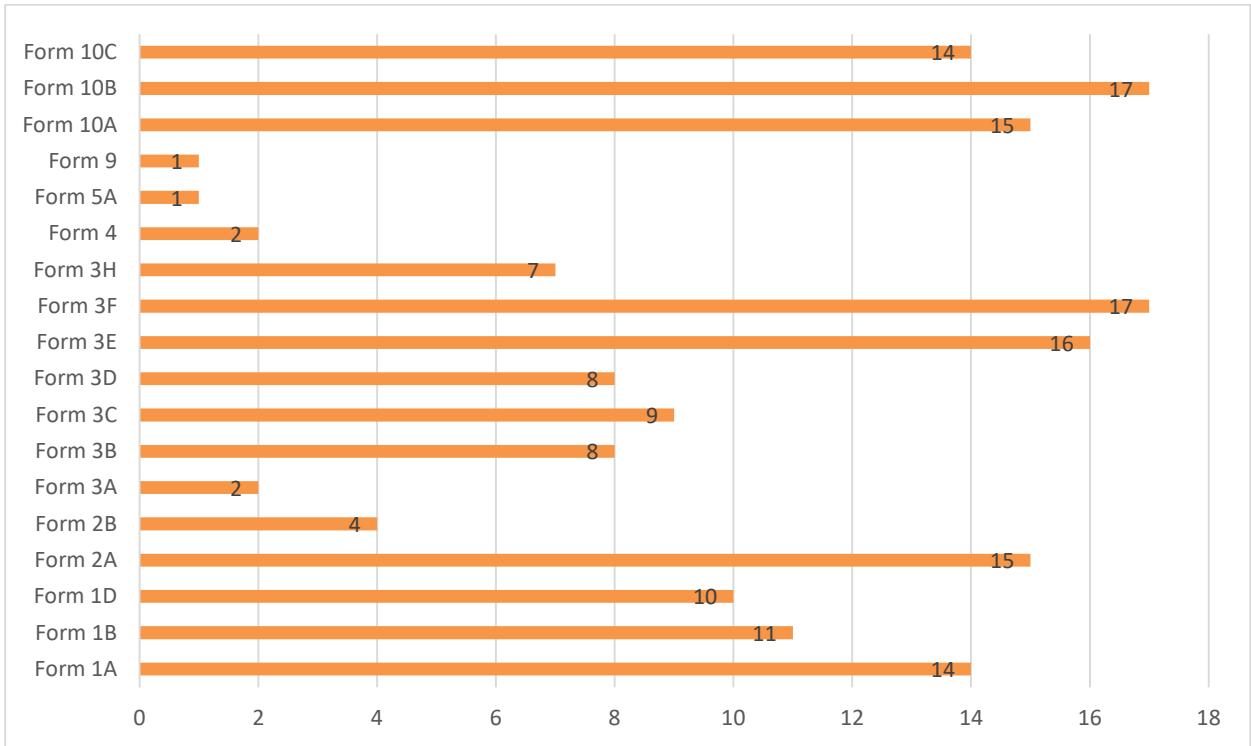
³⁷ Sözel 2023c, 86-96.

³⁸ Doksanaltı 2020, 383; Sözel *et al.* 2021, 207-208; Doksanaltı *et al.* 2022, 143-145.

Formlar

Knidos'ta, ada (Kap Krio) ve anakara bölümlerindeki yapı ve mekânlarda gerçekleştirilen kazı ve araştırmalar sonucunda ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, Hayes form sınıflandırmasına göre gruplandırılmıştır. Ele geçen formlar: Form 1A (14 adet), Form 1B (11 adet), Form 1D (10 adet), Form 2A (15 adet), Form 2B (4 adet), Form 3A (2 adet), Form 3B (8 adet), Form 3C (9 adet), Form 3D (9 adet), Form 3E (16 adet), Form 3F (17 adet), Form 3H (7 adet), Form 4 (2 adet), Form 5A (1 adet), Form 9 (1 adet), Form 10A (16 adet), Form 10B (16 adet) ve Form 10C (14 adet) olmak üzere toplamda 171 adet örnek tespit edilmiştir³⁹ (fig. 4). Bu 171 örneğin 59'u ada 112'si ise anakara bölümündeki yapı ve mekânlarda bulunmuştur (fig. 5).

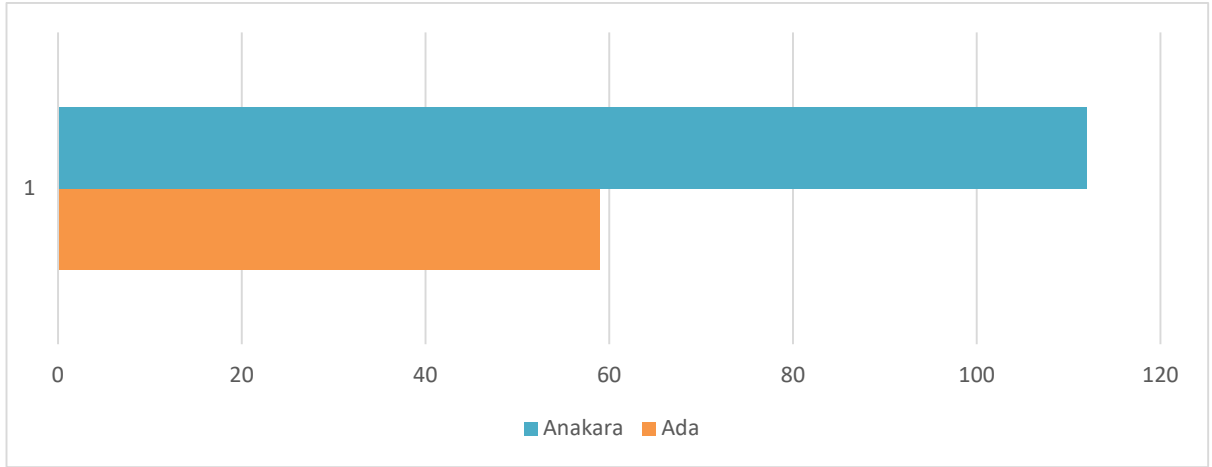
Bu çalışma kapsamında, Knidos'un anakara bölümünde saptanan 112 parça Geç Roma C tabak/kâse örneklerinden 42 parçası bu çalışmada ele alınmıştır (fig. 6). Bu örnekler, Hayes form sınıflandırmasına göre Form 1, 2, 3 ve 10'a dâhil olan tabak/kâse formlarından seçilmiştir⁴⁰. Değerlendirilmeye alınan tabak/kâselerin dâhil oldukları formlar: Form 1B (3 adet), Form 2A (3 adet), Form 3B (3 adet), Form 3C (3 adet), Form 3D (3 adet), Form 3E (4 adet), Form 3F (8 adet), Form 3H (3 adet), Form 10A (3 adet), Form 10B (5 adet) ve Form 10C (4 adet)'dir (fig. 7).

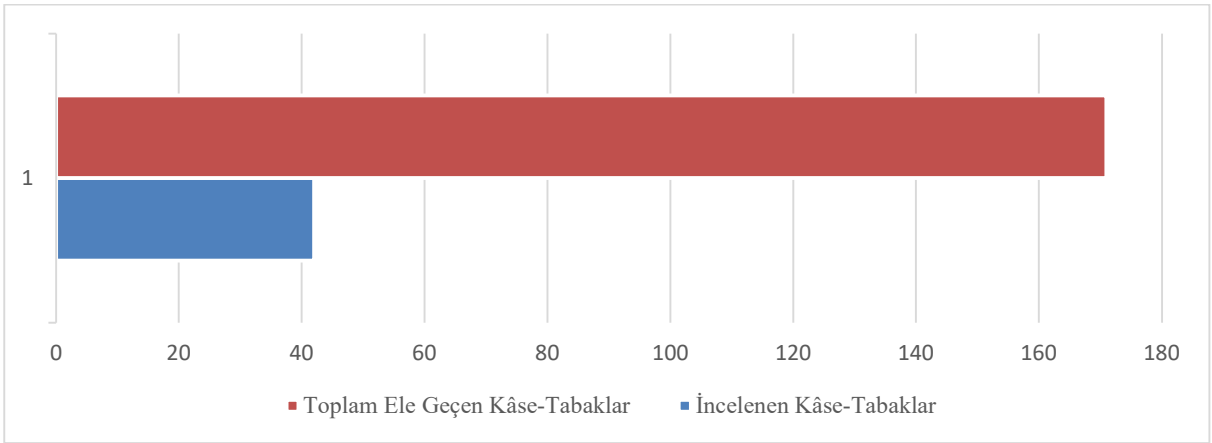
Figür 4: Knidos Kap Krio ve anakara bölümünde ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin form ve sayısal dağılımı

³⁹ Knidos'un anakara bölümünde yer alan Geç Antik Çağ yapılarında gerçekleştirilen kazı ve araştırmalar sonucunda ele geçirilen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri bu makalede incelenmiştir. Kentin Ada (Kap Krio) kısmından ele geçirilen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri ise, 2006 yılında Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı tarafından hazırlanan doktora tezi kapsamında değerlendirildiği için bu çalışmada yer almamaktadır. Ancak, istatistiksel karşılaştırmalar yapabilmek ve ada ile anakara formlarını kıyaslamak amacıyla ilgili veriler grafikte (fig. 4 ve fig. 7) sunulmuştur.

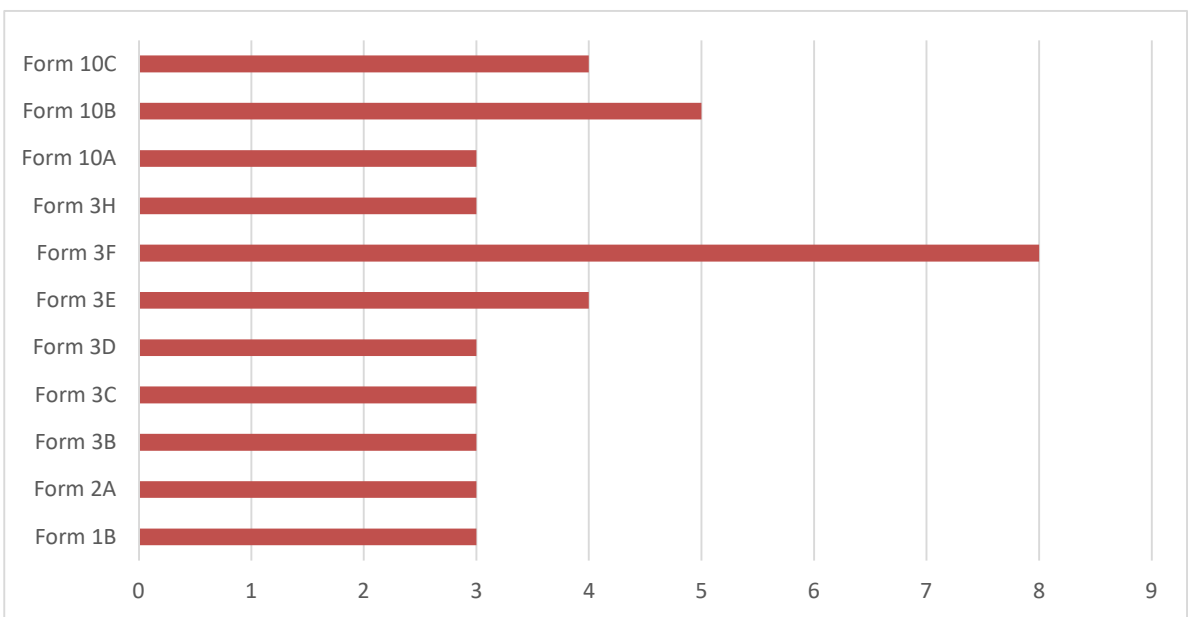
⁴⁰ Knidos'un anakara bölümündeki yapılardan ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, tabak ve kâse formları ile sınırlı kalmıştır. Tespit edilen kâse ve tabak formlarının dışında Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin diğer formlarına rastlanmamıştır. Mevcut tabak/kâselere ait parçalardan her bir (Hayes Form 1, 2, 3 ve 10) formu temsil edebilecek 3-4 adet örnek bu çalışmada ele alınmıştır.

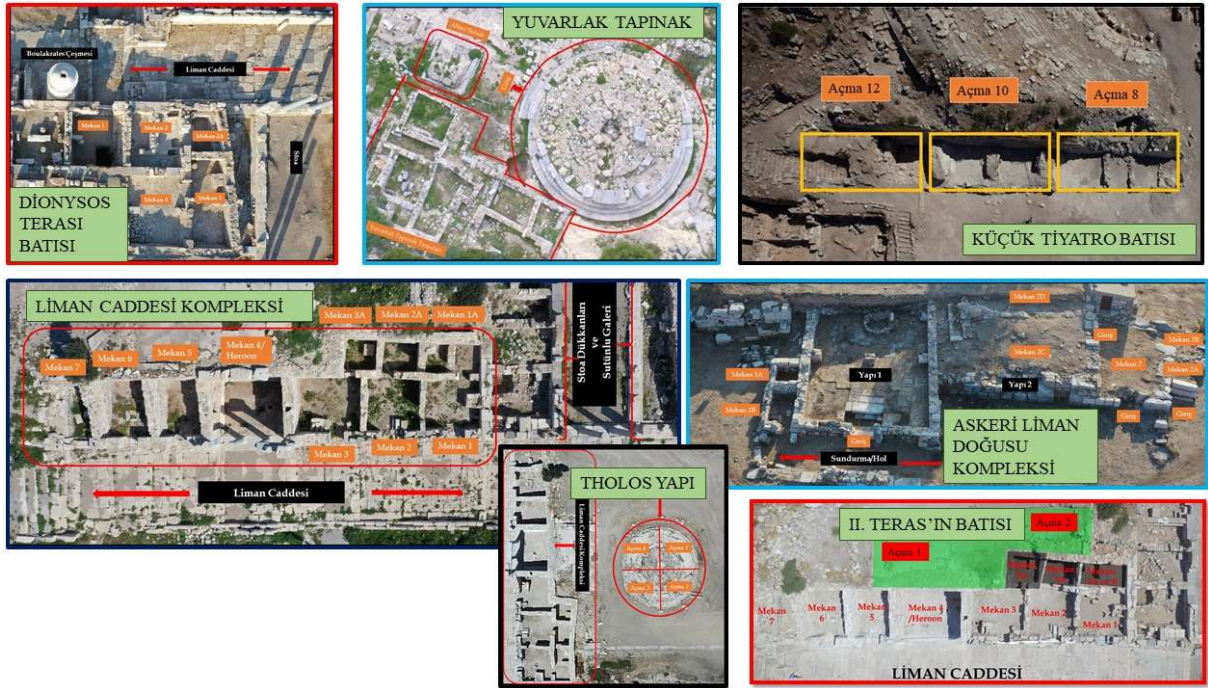
Figür 5: Knidos Kap Krio ve anakara bölümünde ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin sayısal dağılımı

Figür 6: Knidos'ta tespit edilen ve incelenen Geç Roma C Kırmızı Astarlı tabak-kâselerin sayısı

Figür 7: Knidos'un anakara bölümünde ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin form ve sayısal dağılımı

Figür 8: Knidos Anakara Bölümü Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin Bulunduğu Yapılar

Hayes Form 1B (Lev. 1.1-3)

Hayes form 1B'ye dâhil olan 3 adet derin tabak örnekleri (no. 1-3), Liman Caddesi Mekân 3A'dan ve Tiyatro'nun batısındaki Açma 8'den ele geçmiştir (fig. 8). Liman Caddesi Kompleksi ve Küçük Tiyatro'nun batısında Geç Antik Çağ kontekstini gösteren LR 1 - LR 2 amphora parçaları⁴¹, kandil parçaları⁴², kırmızı astarlı tabak/kâse parçaları⁴³ (Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ve Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikler), pişirme kapları⁴⁴ ve MS 5. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl arasına tarihlenen bronz sikkeler bulunmuştur. Bu buluntular arasından değerlendirmeye alınan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden no. 1-3, Form 1B'ye dahildir (lev. 1.1-3). Form 1B örnekleri, Çandarlı form 4 kapları ile yakın benzerlik göstermektedir. Hayes Form 1'i, Form 1A, 1B, 1C ve 1D olmak üzere 4 alt tipe ayırmıştır⁴⁵. A tipinden D tipine doğru kapların derinliği ve kaide yüksekliği azalmaktadır. Form 1A, içe dönük ağız kenarlı, kenar ucu yuvarlatılmış ve hafifçe kalınlaştırılmış, geniş, hafif içbükey gövdelidir. Form 1B ise içe dönük ağız kenarlı, kenar ucu yuvarlatılmış ve içe eğimlidir. Gövde yapısı belirgin bir içbükey profildedir. Form 1B'yi 1A'dan ayıran özellik dudak kısmının içe eğimli ve belirgin içbükey gövde profilinin olmasıdır. Knidos no. 1-3 derin tabak ağız parçaları form özellikleri bakımından Form 1B içerisinde incelenmiştir. Kap Krio K 210a⁴⁶ ile aynı profilde olan No. 1-3, içe dönük dudak profilili örnekler, eğimli bir şekilde kaideye inen gövdeye sahiplerdir. İç yüzey dudak kenarında ve dış yüzeyde gövde üzerinde yivler yer almaktadır.

Knidos Form 1B'ye dâhil ithal örneklerin killeri gümüş mika, kum ve kireç içeriklidir. Formların kil bünyesi, sert dokulu, sık gözenekli ve iyi derecede pişirilmişlerdir.

⁴¹ Sözel 2023a, 304-306.

⁴² Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

⁴³ Sözel 2023b, 304-306.

⁴⁴ Sözel 2023c, 86-96.

⁴⁵ Hayes 1972, 325-326.

⁴⁶ Doksanaltı 2006, 498, K 210a.

Knidos Form 1B'nin benzerleri; Magnesia ad Maendrum⁴⁷, Kelenderis⁴⁸, Tarsus⁴⁹, Thessaloniki⁵⁰, Smintheion⁵¹, Saraçhane⁵², Priene⁵³, Smyrna⁵⁴, Milet⁵⁵, Ephesus⁵⁶, Myra (Aziz Nikholaos Kilisesi)⁵⁷, Berytus (Lübnan)⁵⁸, Gortyna (Girit)⁵⁹, Atina Agorası⁶⁰, Argos (Yunanistan)⁶¹, Emona (Slovenya)⁶², Ashqelon (İsrail)⁶³, Tanais (Rusya)⁶⁴, Aegyssus (Romanya)⁶⁵ ve Scythia'da⁶⁶ görülmektedir. Liman Caddesi Kompleksi ve Tiyatronun batısında bulunan mekânlardan Kırmızı Astarlı Geç Roma C seramikleri ile birlikte kandil parçaları⁶⁷ ve pişirme kapları⁶⁸ ele geçmiştir. Bu buluntularla beraber değerlendirilen Knidos no. 1-3, muadilleri de baz alınarak MS 5. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 2A (Lev. 1.4-6)

Knidos form 2A'ya dâhil olan 3 adet derin tabak örneği (no. 4-6) Küçük Tiyatro'nun batısı Açma 8'de bulunmuştur⁶⁹ (fig. 8). Tiyatronun batısında Geç Antik Çağ kontekstini oluşturan LR 1 - LR 2 amphora parçaları⁷⁰, kandil parçaları⁷¹, kırmızı astarlı tabak/kâse parçaları (Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ve Geç Roma D Kırmızı Astarlı kaplar⁷²), pişirme kapları⁷³ ele geçmiştir. Seramik buluntulara ilaveten MS 5. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl arasına tarihlenen bronz sikkeler bulunmuştur. Bu buluntular arasından değerlendirmeye alınan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden no. 4-6, dışa çekik, geniş ve yassı ağız kenarlı, dışbükey ve sıg gövdeli, alçak halka kaideli profile sahip olan Form 2'yi Hayes, üç farklı tipte değerlendirmiş olup⁷⁴, A tipi, B ve C'ye göre daha geniş ağız çapına sahip kaplardır.

Knidos no. 4-6, Hayes Form 2A'ya dahil olan dışa çekik, yuvarlatılmış ağız kenarından gövdeye belirgin geçişli ve içbükey gövde profiline sahip örneklerdir. Gövdeleri ağız kenarında ince cidarlıdır (lev. 1.4-6). No. 4'ün iç yüzeyde gövde içbükey profili diğerlerine göre daha belirgindir. No. 6'nın geniş ve yassı ağız kenarından gövdeye geçişi

⁴⁷ Vapur 2011, 71, 72, çiz. 10, 47-53.

⁴⁸ Tekocak 2006, 103, lev. 10, 63-65.

⁴⁹ Adak-Adıbelli 2006, 98, lev. 23, 218-222.

⁵⁰ Hayes 1972, 326, fig. 65, 1, 2.

⁵¹ Hayes 1992, 93, fig. 32, 11, 3.

⁵² Hayes 1992, 93, fig. 32, 11, 3.

⁵³ Yılmaz 2007, 126, abb. 2, nr. 1.

⁵⁴ Doğer 2007, 108, pl. II.

⁵⁵ Berndt 2003, 157, 158, taf. 13, TS 143-150.

⁵⁶ Gassner 1997, 140, 141, taf. 44, 535, 536.

⁵⁷ Fındık 2010, 104, 112, fig. 2, 15, 16.

⁵⁸ Reynolds 2010, fig. 4, o.

⁵⁹ Preite 1997, 161, tav. XVIII, 1-5.

⁶⁰ Hayes 2008, 237, pl. 37, 1230, 1231.

⁶¹ Abadie-Reynal 2007, 176, pl. 43, 287. 1.

⁶² Pröttel 1996, 291, taf. 53, 5.

⁶³ Johnson 2008, 63-64, 189-190.

⁶⁴ Arsen'eva ve Domzalski 2003, 446, fig. 14, 583-586.

⁶⁵ Opait 1985, 154, abb. 1, 1-3.

⁶⁶ Opait 2004, 76, pl. 55, 5, 11, 12, 13.

⁶⁷ Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

⁶⁸ Sözel 2023c, 86-96.

⁶⁹ Knidos Küçük Tiyatro'nun batısında, tiyatronun batı parados duvarından başlayarak Tiyatro Caddesi'ne doğru 22 açmada yapılan kazılar, 2013 ve 2015 yılları arasında gerçekleştirilmiştir (Doksanaltı *et al.* 2015, 527-535; Doksanaltı *et al.* 2016, 462-467).

⁷⁰ Sözel 2023a, 304-306.

⁷¹ Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

⁷² Sözel 2023b, 304-306.

⁷³ Sözel 2023c, 86-96.

⁷⁴ Hayes 1972, 327, fig. 66.

daha düz inmektedir. İç yüzeyde ağız kenarından gövdeye geçişte ve dış yüzeyde geniş ağız kenarı altında yivler mevcuttur.

Knidos Form 2A'ya dâhil ithal örneklerin killeri kireç ve taşçık içeriklidir. Kil bünyeleri sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmiştir.

Knidos Form 2A'nın benzerleri; Phokaia⁷⁵, Ephesus⁷⁶, Smyrna⁷⁷, Priene⁷⁸, Milet⁷⁹, Tarsus⁸⁰, Kelenderis⁸¹, Soli Pompeiopolis⁸², Parion⁸³, Atina Agorası⁸⁴, Stobi (Makedonya)⁸⁵, Knossos⁸⁶ ve Gortyna (Girit)⁸⁷, Histria (Romanya)⁸⁸, Scythia⁸⁹, Tanais (Rusya)⁹⁰ ve Aegyssus'da (Romanya)⁹¹ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 4-6 MS 5. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmiştir.

Hayes Form 3 (Lev. 2.7-12; Lev. 3.13-19; Lev. 4.20-24; Lev. 5.25-27; Lev. 6.28-30)

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler içerisinde en yaygını ve en tanınanı olan Form 3, Knidos'ta da en fazla ele geçen gruptur. Form 3'ün karakteristik özelliği, ağız bölümünün kalınlaştırılması ve dışta içbükey bir görünüm oluşturmasıyla alt bölümün dışa ve aşağıya çekilmesi/sarkmasıdır. Hayes, Form 3 grubunu A tipinden H tipine kadar 8 alt forma ayırarak incelemiştir⁹². İç eğimli kalın ağız kenarından kaideye daralan gövde formundadır.

Form 3A, formun erken tipi olan ve ağız kısmı farklılık gösteren örneklerin bazılarında dışa çekilen dudak hafif çıkıntı halinde⁹³, bazılarında ise daha belirgin ve yumuşak hatlıdır⁹⁴. Form 3B, ağız kenarı uzamış ve dudak bölümüne içbükey bir şekil verilmiştir. Dışta ağız kenarının altında çıkıntı oluşturulmuştur. Gövde diğer tiplere göre sığ ve kaideye doğru daha yatay biçimlendirilmiştir⁹⁵. Form 3C, ağız kenarı dikey ve yüksektir. Ağız kenarının altındaki dışa çıkıntılı bölüm B tipine göre daha belirgin hale gelmiştir. Gövde sıklığı azalmış ve cidar incelmıştır⁹⁶. Form 3D, ağız bölümünün uzun yapısı kısalmış ve kalınlaşmıştır. Ağız kenarı altındaki çıkıntı daha belirgin ve ovalleşmiştir. Gövde derinliği artmıştır⁹⁷. Form 3E, ağız kenar yapısı D tipindedir. Ağız kenarının altındaki çıkıntılı bölüm E tipinde biraz daha belirgin ve sivridir⁹⁸. Form 3F, ağız kenarı D ve E tipinde devam etmiş sadece biraz daha kısalmıştır. E tipinde sivrilmiş ağız kenarının altındaki bölüm F tipinde

⁷⁵ Uslu 1994, 95-105, kat. no. 52-74.

⁷⁶ Gassner 1997, 141, taf. 45, 539.

⁷⁷ Doğer 2007, 108, pl. II; Erol 2010, 377-381, K-245, K-257.

⁷⁸ Yılmaz 2007, 126, abb. 2, nr. 2.

⁷⁹ Berndt 2003, 159, taf. 14, TS 162-164.

⁸⁰ Adak-Adıbelli 2006, 99-101, lev. 23, 223.

⁸¹ Tekocak 2006, 104, lev. 10, 66.

⁸² Yıldız 2022, 120, fig. 4, kat. no. 3-8.

⁸³ Ergül 2019, 54, res. 7, 18-19.

⁸⁴ Hayes 1972, 328, fig. 66, 1, 2.

⁸⁵ Anderson-Stajanović 1992, 60, pl. 46, 397.

⁸⁶ Hayes 1983, 121, fig. 4, 53.

⁸⁷ Preite 1997, 163, tav. XIX, 7, 8.

⁸⁸ Băjenaru 2014, 245, pl.1, 1.

⁸⁹ Opait 2004, 76, pl. 56, 3.

⁹⁰ Arsen'eva ve Domzalski 2003, 431, 448, fig. 16, 603, 604.

⁹¹ Opait 1985, 154, abb. 1, 8.

⁹² Hayes 1972, 329-338.

⁹³ Hayes 2008, 238.

⁹⁴ Hayes 2008, 238.

⁹⁵ Hayes 2008, 239-230.

⁹⁶ Hayes 2008, 240.

⁹⁷ Hayes 2008, 241.

⁹⁸ Hayes 2008, 241.

ovalleşmiştir⁹⁹. Form 3G, ağız kenarında dışta görülen içbükey yapı düzleşmiş ya da dışa dönmüştür. İç kısımda içe genişleyen dudanın altında girinti oluşturulmuştur¹⁰⁰. Form 3H, ağız bölümü üçgenimsidir. H tipi, A-F tiplerine göre ağız kenarı daha uzun ve kalındır. Tabak/kâse ağız parçalarının ağız kenarı kalınlaşmıştır¹⁰¹.

Knidos anakara bölümünde bulunan Form 3 örnekleri Hayes Form 3B, 3C, 3D, 3F ve 3H tipindedir.

Liman Caddesi Kompleksi, Küçük Tiyatro'nun batısı ve II. Teras'ın batısındaki mekânlardan ele geçen LR 1 - LR 2 amphora parçaları¹⁰², kandil parçaları¹⁰³, kırmızı astarlı tabak/kâse parçaları¹⁰⁴ (Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ve Geç Roma D Kırmızı Astarlı kaplar), pişirme kapları¹⁰⁵ ve MS 5. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl arasına tarihlenen bronz sikkeler Geç Antik Çağ kontekstini oluşturmaktadır. Bu buluntular arasından değerlendirmeye alınan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden Knidos no. 7-30 örnekleri Hayes Form 3 içerisinde değerlendirilmiştir.

Form 3B tipine ait derin tabak/kâse ağız parçaları (no. 7-9), II. Teras'ın batısında yer alan Açma 1'den, Liman Caddesi Kompleksi Mekân 3'ten ve Küçük Tiyatro'nun batısındaki Açma 8'den ele geçmiştir (fig. 8). No. 7-8, dışa çekik ağız kenarına sahip örnekler olup, dudak bölümü içbükey görünümündedir. Sığ gövdeli ve ağız kenarı altındaki çıkıntı yuvarlak hatlıdır. No. 7'nin ağız kenarında rulet bezeme, no. 8'in ağız kenarında ise yivler yer almaktadır. No. 9 kaide örneği ise düz oturma düzleminden gövde altında düz devam eden, gövdeye doğru genişleyen formdadır. Sığ kaidenin dış yüzeyinde yivler yer almaktadır (lev. 2.7-9).

Knidos Form 3B'ye dâhil ithal örneklerin killeri kireç, mika ve çok az taşçık içeriklidir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmişlerdir.

Knidos Form 3B'nin benzerleri; Smyrna¹⁰⁶, Ephesus¹⁰⁷, Phokaia¹⁰⁸, Milet¹⁰⁹, Andriake¹¹⁰, Magnesia ad Maendrum¹¹¹, Labraunda¹¹², Tarsus¹¹³, Parion¹¹⁴, Soli Pompeiopolis¹¹⁵, Assos¹¹⁶, Smintheion¹¹⁷, Demetrias¹¹⁸, Thasos¹¹⁹, Korinth¹²⁰, Atina Agorası¹²¹, Samaria (Filistin)¹²², Gortyna (Girit)¹²³, Gadara (Ürdün)¹²⁴, Iatrus (Bulgaristan)¹²⁵, Ashkelon

⁹⁹ Hayes 2008, 242.

¹⁰⁰ Hayes 2008, 242.

¹⁰¹ Hayes 2008, 242.

¹⁰² Sözel 2023a, 304-306.

¹⁰³ Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

¹⁰⁴ Sözel 2023b, 304-306.

¹⁰⁵ Sözel 2023c, 86-96.

¹⁰⁶ Erol 2010, 388, K-275, K-276.

¹⁰⁷ Gassner 1997, 142, taf. 46, 555.

¹⁰⁸ Uslu 1994, 120, kat. no. 110.

¹⁰⁹ Berndt 2003, 169-170, taf. 23, 24, TS 276-291.

¹¹⁰ Öz 2022, 310, kat. no. 2-5, lev. 1.2-5.

¹¹¹ Vapur 2011, 73, 74, çiz. 11, 57-59.

¹¹² Hellström 1965, 74, pl. 37, 332.

¹¹³ Adak-Adıbelli 2006, 106, lev. 23, 226.

¹¹⁴ Ergül 2019, 54, res. 7, 21.

¹¹⁵ Yıldız 2022, 121, fig. 4, kat. no. 10-12.

¹¹⁶ Zelle 2003, 92, 93, abb. 7, 1-4.

¹¹⁷ Akyürek 1992, 150, abb. 15, 89.

¹¹⁸ Eiwanger 1981, 34, taf. 3, II.21-II. 23.

¹¹⁹ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 19, fig. 3, CF 64-67.

¹²⁰ Slane ve Sanders 2005, 259, fig. 5, 2-9.

¹²¹ Hayes 2008, 239, 240, fig. 38, 1255-1265; Waagé 1933, pl. 8, 206, 207.

¹²² Crowfoot *et al.* 1957, 359, 360, fig. 84, 14.

(İsrail)¹²⁶ ve Aegyssus'ta (Romanya)¹²⁷ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 7-9 MS 5. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 3C tipine dâhil olan 3 adet tabak/kâse örnekleri (no. 10-12), Küçük Tiyatro'nun batısındaki Açma 8'den, Yuvarlak Tapınaktan ve Tholos yapıdan ele geçmiştir (fig. 8). Hayes, Form 3C tipi seramikleri, ağız kenarının dikey ve yüksek olduğu, dışta ağız kenarının içbükey yapısının belirgin olduğu özellikleriyle tanımlanır¹²⁸. Form 3C diğer alt tiplere göre daha ince cidara sahip olup derin gövdelidir¹²⁹. Knidos no. 10-12 tabak/kâse ağız parçaları, yuvarlatılmış kalın dudaktan gövdeye belirgin bir geçiş yaparak içe eğimli bir gövde profili sergilemektedir. No. 10, dikey ağız kenarına sahiptir. Dışta içbükey ağız yapısı oldukça belirgindir. Dış yüzey dudak üzerinde kazıma bezemeli olup yivler mevcuttur. No. 11, dikey ağız kenarlı ve diğer iki örneğe göre içte ağız kısmı daha içbükey profildedir. Dış yüzey dudak kenarında rulet bezemeye sahip olup, diğerleri sade bir biçimde tasarlanmıştır. Astarlarında dalgalanma izleri görülmektedir. No. 12, dikey ve yüksek ağız kenarına sahip örneğin dudak altındaki çıkıntı no. 10 ve 11'e göre daha sivri görünümündedir. Dış yüzey dudak üzerinde rulet bezeme yer almaktadır (lev. 2.10-12).

Knidos Form 3C'ye dâhil ithal örneklerin killeri kireç, kum ve mika içeriklidir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmiştir.

Knidos Form 3C'nin benzerleri; Parion¹³⁰, Ephesus¹³¹, Phokaia¹³², Milet¹³³, Labraunda¹³⁴, Magnesia ad Maendrum¹³⁵, Myra (Aziz Nikolaos Kilisesi)¹³⁶, Andriake¹³⁷, Tarsus¹³⁸, Antiokheia (Suriye)¹³⁹, Anemurium¹⁴⁰, Kelenderis¹⁴¹, Gözlü Kule¹⁴², Soli Pompeiopolis¹⁴³, Demetrias¹⁴⁴, Korinth¹⁴⁵, Atina Agorası¹⁴⁶, Thasos¹⁴⁷, Gadara (Ürdün)¹⁴⁸, Gindaros (Suriye)¹⁴⁹, Gortyna (Girit)¹⁵⁰, Taucheria (Libya)¹⁵¹, Emona (Slovenya)¹⁵², Ashqelon

¹²³ Preite 1997, 171, tav. XX, 8-11, XXI, 1-4.

¹²⁴ El-Khoury 2014, 124, fig. 3.

¹²⁵ Conrad 2007, 228, abb. 22, 1001, 1120-1126.

¹²⁶ Johnson 2008, 64, 192.

¹²⁷ Opait 1985, 154, abb. 2, 10-13.

¹²⁸ Hayes 2008, 240.

¹²⁹ Hayes 1972, 329.

¹³⁰ Ergül 2019, 54, res. 7, 22-24.

¹³¹ Mitsopoulos-Leon 1991, 192, taf. 198, m5, 6; Gassner 1997, 141, taf. 46, 556.

¹³² Civelek 2021, 61, fig. 4.

¹³³ Berndt 2003, 170-173, taf. 24-26, TS 292-321.

¹³⁴ Hellström 1965, 74, pl. 37, 333.

¹³⁵ Vapur 2011, 74, çiz. 12, 61.

¹³⁶ Fındık 2010, 104, 112, fig. 2, 19.

¹³⁷ Öz 2022, 311, kat. no. 6-17, lev. 2.1-7, 3.1-5.

¹³⁸ Adak-Adibelli 2006, 99-101, lev. 23, 223.

¹³⁹ Waagé 1948, 53, pl. XI, 941f.

¹⁴⁰ Korkmaz ve Tekocak 2024, 242, 252, Fig. 4, 15; Williams 1989, 48, fig. 22, 269, 270.

¹⁴¹ Tekocak 2006, 104, lev. 11, 71.

¹⁴² Jones 1950, pl. 208, K.

¹⁴³ Yıldız 2022, 122, fig. 4, kat. no. 13-15.

¹⁴⁴ Eiwanger 1981, 34-39, taf. 4-6, II.24-II. 67.

¹⁴⁵ Slane ve Sanders 2005, 259, fig. 5, 2-11.

¹⁴⁶ Waagé 1933, pl. 8, 206, 207; Hayes 1972; fig. 67, 7; Hayes 2008, fig. 39, 1267, 1270, 1271.

¹⁴⁷ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 19, 20, fig. 4, CF 68-76.

¹⁴⁸ El-Khoury 2014, 126, fig. 3.

¹⁴⁹ Kramer 2004, 207, taf. 96, PRS 3, 4.

¹⁵⁰ Preite 1997, 172, tav. XXI, 6, 7, lev. XXII, 1-7.

¹⁵¹ Hayes 1973, 109, fig. 48, 2438.

¹⁵² Pröttel 1996, 291, taf. 53 14-22.

(İsrail), Iatrus (Bulgaristan)¹⁵³, Giglio Adası (İtalya)¹⁵⁴, Gibraltar (İspanya)¹⁵⁵, Lagos (Nijarya)¹⁵⁶ ve Scythia'da¹⁵⁷ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 10-12 MS 5. yüzyıla tarihlendirilmektedir.

Hayes, Form 3D tipine dâhil edilen 3 adet tabak/kâse örneği (no. 13-15) Yuvarlak Tapınak'tan ve Küçük Tiyatro'nun batısındaki Açma 8'den ele geçmiştir (fig. 8). Form 3D, 3A-3C tiplerine göre ağız kenarlarının kısıldığı bir özellik gösterir¹⁵⁸. No. 13 tabak/kâse ağız parçası, içe eğimli, kalın ve yuvarlatılmış ağız kenarından gövdeye düz bir şekilde devam eden profilde olup, bu tipte dudak kısmı altta ve dışa çıkıntı yapan bölümü daha belirgin ve ovaldir. No. 14-15 kaide parçaları, yuvarlatılmış oturma düzleminden gövde altına düz bir şekilde inen, gövdeye genişleyerek devam eden kaideler; alçak ve sığ bir forma sahiptir (lev. 3.13-15).

No. 14-15 kaide parçaları, yuvarlatılmış oturma düzleminden gövde altına doğru düz bir şekilde inen ve gövdeye doğru genişleyen kaidelerdir; ayrıca alçak ve sığ bir forma sahiptir.

Knidos Form 3D'ye dâhil ithal örneklerin killeri az miktarda gümüş mika ve yoğun oranda kireç içeriklidir. Formların kil bünyesi, sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmişlerdir.

Knidos Form 3D'nin benzerleri; Parion¹⁵⁹, Assos¹⁶⁰, Phokaia¹⁶¹, Smyrna¹⁶², Milet¹⁶³, Magnesia ad Maendrum¹⁶⁴, Letoon¹⁶⁵, Harman Yeri¹⁶⁶, Soli Pompeiopolis¹⁶⁷, Gözlü Kule¹⁶⁸, Anemurium¹⁶⁹, Kelenderis¹⁷⁰, Tarsus¹⁷¹, Atina Agorası¹⁷², Demetrias¹⁷³, Emona (Slovenya)¹⁷⁴, Gadara (Ürdün)¹⁷⁵ ve Ashkelon'da (İsrail)¹⁷⁶ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 13-15 MS 5. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 3E tipine dâhil edilen 4 adet tabak/kâse örneği (no. 16-19), Liman Caddesi Mekân 4'ten, II. Teras'ın batısında bulunan Açma 1'den, Küçük Tiyatro'nun batısında yer alan Açma 8 ve 10'dan ele geçmiştir (fig. 8). Form 3D'de görülen içe eğimli,

¹⁵³ Conrad 2007, 229, abb. 23, 1128-1134.

¹⁵⁴ Rendini 1998, 639, 641, fig. 2, 5.

¹⁵⁵ Casasola 2007, 116, fig. 3, 8.

¹⁵⁶ Ramos *et al.* 2007, 86, fig. 2, 10-12.

¹⁵⁷ Opait 2004, 76, pl. 56, 5.

¹⁵⁸ Hayes 2008, 241.

¹⁵⁹ Ergül 2019, 55, res. 8, 25-27.

¹⁶⁰ Zelle 2003, 92, 93, abb. 7, 1.

¹⁶¹ Uslu 1994, 120, kat. no. 112.

¹⁶² Erol 2010, 392, K-296.

¹⁶³ Berndt 2003, 174, taf. 27, TS 328, 329.

¹⁶⁴ Vapur 2011, 74, çiz. 12, 62.

¹⁶⁵ Mimaroglu 2020, 284, lev. 1, kat. no. 6-7.

¹⁶⁶ Bieg *et al.* 2006, 159, taf. 2, 17.

¹⁶⁷ Yıldız 2022, 123, fig. 4, kat. no. 16-17.

¹⁶⁸ Jones 1950, pl. 208, I.

¹⁶⁹ Korkmaz ve Tekocak 2024, 242, 252, fig. 4, 16.

¹⁷⁰ Tekocak 2006, 104, lev. 11, 74, 75.

¹⁷¹ Adak-Adibelli 2006, 107, lev. 24, 237.

¹⁷² Waagé 1933, pl. 8, 208; Hayes 1972, fig. 68, 13; Hayes 2008, fig. 38, 1274.

¹⁷³ Eiwanger 1981, 36, taf. 2, II.24-II. 29.

¹⁷⁴ Pröttel 1996, 292, taf. 56, 1-3.

¹⁷⁵ El-Khoury 2014, 125, fig. 3.

¹⁷⁶ Johnson 2008, 65, 66, 195, 196.

kalın ve yuvarlatılmış ağız kenarı Form 3E’de devam eder ancak daha belirgin ve sivridir¹⁷⁷. Knidos no. 16-17 tabak/kâse ağız parçaları, dışa çıkıntılı ağız kenarları ile dikkat çekmektedirler. No. 16, kalın, yuvarlatılmış ağız kenarına sahip ve dudak altındaki çıkıntı no. 17’ye göre daha belirgindir. No. 17 ise kalın ve yuvarlatılmış ağız kenarından gövdeye düz devam eden profildedir. Dış yüzey dudak üzerinde rulet bezeme mevcuttur. No. 18-19 örnekleri, yuvarlatılmış oturma düzleminden gövde altına düz inen ve gövdeye genişleyerek devam eden kaidelerle alçak ve sık bir form sergiler. No. 18, ince palmiye dalları ve rozetlerle süslenmiştir. No. 19 ise, Hayes tarafından “Palm-branch style”¹⁷⁸ olarak adlandırılan stilize edilmiş palmiye yapraklarıyla bezelidir (lev. 3.16-19).

Knidos Form 3E’ye dâhil ithal örneklerin killeri, orta oranda kum, kireç ve az oranda gümüş mika içerir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmişlerdir.

Knidos Form 3E’nin benzerleri; Parion¹⁷⁹, Alexandria Troas¹⁸⁰, Myndos¹⁸¹, Phokaia¹⁸², Milet¹⁸³, Smyrna¹⁸⁴, Klazomenai¹⁸⁵, Ephesus¹⁸⁶, Knidos¹⁸⁷, Letoon¹⁸⁸, Troia/Harman Yeri¹⁸⁹, Kelenderis¹⁹⁰, Anemurium¹⁹¹, Tarsus¹⁹², Soli Pompeiopolis¹⁹³, Saraçhane¹⁹⁴, Thasos¹⁹⁵, Demetrias¹⁹⁶, Atina Agorası¹⁹⁷, Gortyna (Girit)¹⁹⁸, Gindaros (Suriye)¹⁹⁹, Taucheria (Libya)²⁰⁰, Tanais (Rusya)²⁰¹, Emona (Slovenya)²⁰² ve Ashqelon (İsrail)’da²⁰³ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 16-19 MS 5. yüzyıl sonları ile MS 6. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 3F tipine dâhil olan 8 adet tabak/kâse örneği (no. 20-27), Küçük Tiyatro’nun batısındaki Açma 8 ve Açma 12’den, Tholos yapıdan ve Yuvarlak Tapınak Terası’ndan ele geçmiştir (fig. 8). Knidos Form 3F’ye²⁰⁴ dâhil olan ithal tabak/kâseler, kısa ve kalınlaştırılmış dudak yapısına sahip olup bant şeklinde dışa çıkıntılıdır²⁰⁵. No. 20-23 tabak/kâse ağız parçaları, içe eğimli, kalın ve yuvarlatılmış ağız kenarından kaideye doğru

¹⁷⁷ Hayes 2008, 241.

¹⁷⁸ Hayes 1972, 347, 350, fig. 72.

¹⁷⁹ Ergül 2019, 55, res. 8, 28-29.

¹⁸⁰ Japp 2005, 60, no. 8.

¹⁸¹ Mimaroglu 2017, 343.

¹⁸² Uslu 1994, 121, kat. no. 113.

¹⁸³ Berndt 2003, 174, taf. 27, TS 331-336.

¹⁸⁴ Erol 2010, 382-391, K-293.

¹⁸⁵ Gürbüz 2018, 174 fig. 14, nos. 34-36.

¹⁸⁶ Mitsopoulos-Leon 1991, 42, taf. 198, m8, 9; Gassner 1997, 141, taf. 46, 558.

¹⁸⁷ Doksanaltı 2020, 144, fig. 6, 7; Sözel *et al.* 2021, 208, fig. 3, 5.

¹⁸⁸ Mimaroglu 2020, 284, lev. 1, 6-7.

¹⁸⁹ Bieg *et al.* 2006, 159, taf. 2, 18.

¹⁹⁰ Tekocak 2006, 105, lev. 12, 77, 79.

¹⁹¹ Williams 1989, 42, fig. 22, 271, 273.

¹⁹² Adak-Adibelli 2006, 107, lev. 24, 236.

¹⁹³ Yıldız 2022, 123, fig. 4, kat. no. 18-23.

¹⁹⁴ Hayes 1992, 93, fig. 33, 14/9, fig. 34: 15/2.

¹⁹⁵ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 20, 21, fig. 4, 5, CF 77-81.

¹⁹⁶ Eiwanger 1981, 34-39, taf. 4-6, II.24-II. 67.

¹⁹⁷ Hayes 2008, 241, fig. 38 1275-1279.

¹⁹⁸ Preite 1997, 173, tav. XXIII, 3-6, tav. XXIV 1-4.

¹⁹⁹ Kramer 2004, 207, taf. 96, PRS 5-7.

²⁰⁰ Hayes 1973, 109, fig. 48, 2439.

²⁰¹ Arsen’eva ve Domzalski 2003, 432, 449, fig. 17, 624-626.

²⁰² Pröttel 1996, 203-205, 292, taf. 4, 6; taf. 6, 7, 14, taf. 56, 4-14.

²⁰³ Johnson 2008, 66, 197.

²⁰⁴ Hayes 1972, 333-338, fig. 68, no. 29.

²⁰⁵ Dore 1989, 209-211, no. 260, fig. 57.

içbükey bir gövde profiline sahiptir (lev. 4.20-23). Dış yüzey altındaki sivrilen çıkıntılı kısım ovalleşmiştir. No. 20'nin ağız kenarı no. 21-23'e göre daha kalın profildedir. No. 21-22'nin içbükey gövde profili daha belirgindir. No. 23'ün dudak altındaki çıkıntısı no. 20-22'ye göre daha az ovaldir.

Knidos Form 3F'ye dâhil ithal örneklerin killeri kum, kireç ve mika içeriklidir. Formların kil bünyesi, sert dokulu, sık ve yüksek ısıda pişirilmiştir.

Knidos Form 3F'nin benzerleri; Parion²⁰⁶, Smintheion²⁰⁷, Alexandria Troas²⁰⁸, Assos²⁰⁹, Killik Tepe²¹⁰, Priene²¹¹, Phokaia²¹², Smyrna²¹³, Milet²¹⁴, Ephesus²¹⁵, Magnesia ad Maendrum²¹⁶, Labraunda²¹⁷, Letoon²¹⁸, Andriake²¹⁹, Hokaia²²⁰, Anemurium²²¹, Kelenderis²²², Zeugma²²³, Soli Pompeiopolis²²⁴, Tarsus²²⁵, Saraçhane²²⁶, Atina Agorası²²⁷, Knossos²²⁸, Gortyna (Girit)²²⁹, Korinth²³⁰, Demetrias²³¹, Samos²³², Thasos (Yunanistan)²³³, Stobi'de (Makedonya)²³⁴, Durrës²³⁵, Emona (Slovenya)²³⁶, Lizbon (Portakiz)²³⁷, Agnuli Villası (İtalya)²³⁸, Scythia²³⁹, Taucheria (Libya)²⁴⁰, Aleksandria²⁴¹, Gadara (Ürdün)²⁴², Antiokheia (Suriye)²⁴³, Hama (Suriye)²⁴⁴, Dibsi Faraj (Suriye)²⁴⁵, Gindaros (Suriye)²⁴⁶, Samaria (Filistin)²⁴⁷,

²⁰⁶ Ergül 2019, 55, res. 8, 30-35.

²⁰⁷ Akyürek 1992, 150-151, abb. 15, 17, 90-95.

²⁰⁸ Japp 2005, 60, no. 9.

²⁰⁹ Zelle 2003, 92-94, abb. 7, 1, 2, 3, 4, 15, 17.

²¹⁰ Bieg *et al.* 2006, 161, taf. 3, 26-28.

²¹¹ Yılmaz 2007, 126, abb. 2, nr. 3.

²¹² Fırat 2011, no. 32, 390.

²¹³ Erol 2010, 397-401, K-308, K-318.

²¹⁴ Berndt 2003, 176-180, taf. 29-32, TS 354-400.

²¹⁵ Mitsopoulos-Leon 1991, 143, taf. 200-201, m12-17; Gassner 1997, 144, taf. 46, 562.

²¹⁶ Vapur 2011, 75, 76, çiz. 12, 65-66.

²¹⁷ Hellström 1965, 74, pl. 37, 334.

²¹⁸ Mimaroglu 2020, 284, lev. 1, 8-11.

²¹⁹ Öz 2022, 313, kat. no. 23-33, lev. 4.3-7, 5.1-6.

²²⁰ Quaresma 2019, 140, fig. 1, 145, fig. 5.

²²¹ Williams 1989, 48, fig. 22, 275.

²²² Tekocak 2006, 106, lev. 13, 83.

²²³ Kenrick 2009, fig. 18. 3, PT518, PT520.

²²⁴ Yıldız 2022, 124, fig. 4, kat. no. 24-27.

²²⁵ Adak-Adibelli 2006, 107-108, lev. 24, 238-253.

²²⁶ Hayes 1992, 94, fig. 34 14/10, 11.

²²⁷ Hayes 1972, 335, fig. 69, 17, 19, 23, 24; Hayes 2008, 241, 242, fig. 39, 40, 1280-1291.

²²⁸ Hayes 2001, 438, fig. 4, A16, 17.

²²⁹ Preite 1997, 173-175, tav. XXIV, 6, 7, tav. XXV, 1-7, XXVI, 1-7, XXVII, 1-6.

²³⁰ Sanders 1999, 465, 466, fig. 1, 2.

²³¹ Eiwanger 1981, 34-39, taf. 4, II. 30-II. 43.

²³² Unterkircher 1983, 190, abb. 6, 24, 4, 5; Isler 1969, 221, 222, abb. 43-47.

²³³ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 21-23, fig. 5-73, CF 82-103.

²³⁴ Anderson-Stajanović 1992, 60, pl. 47, 405, 406.

²³⁵ Shkodra 2006, 437, fig. 5, 21-24.

²³⁶ Pröttel 1996, 205, 292, taf. 6, 16, lev. 25, 9, lev. 56, 16-21.

²³⁷ Diogo ve Trindade 1999, 90-91, fig. 5, 14-18.

²³⁸ Volpe *et al.* 1998, 726-728, fig. 4, 11, 12.

²³⁹ Opait 2004, 76, pl. 56, 8.

²⁴⁰ Hayes 1973, 109, fig. 48, 2453.

²⁴¹ Rodziewicz 1976, 40, pl. 8, C4a, b, c.

²⁴² El-Khoury 2014, 126, fig. 3.

²⁴³ Waagé 1948, 48, pl. XI, 946f, k; 947a, k, u.

²⁴⁴ Lund 1995, 141, 142, pl. 6, 7, 66-75.

²⁴⁵ Harper 1980, 332-333, fig. B, 24, 25.

²⁴⁶ Kramer 2004, 208, taf. 96, 97, PRS 8-15.

Ashkelon (İsrail)²⁴⁸, Caesarea Maritima Hipodromu (İsrail)²⁴⁹ ve Filistin’de²⁵⁰ görülmektedir.

No. 24-27 kaide parçaları, Form 3F tipi içerisinde değerlendirilmiştir²⁵¹. Bu örnekler, yuvarlatılmış oturma düzleminden gövde altına düz bir şekilde inen ve gövdeye genişleyerek devam eden kaidelerle alçak ve sık bir form sergiler. Kaidelerin bezemeleri, no. 24, dairesel yivler ve yivin ortasına baklava dilimi motifi ile (lev. 4.24); no. 25, dairesel yivlerin içinde tondoda çentik ve yiv bezeme ile süslenmiş (lev. 5.25) ve benzerleri Smyrna²⁵², Thasos²⁵³, Atina Agorası²⁵⁴ ve Scythia’da²⁵⁵ tespit edilmiştir. No. 26-27, dışta rulet sırasının içinde koşan tavşan figürü ile bezenmiş olup benzerleri Parion²⁵⁶, Ephesus²⁵⁷, Soli Pompeiopolis²⁵⁸, Tarsus²⁵⁹, Atina Agorası²⁶⁰ ve Kenchreai’de (Yunanistan)²⁶¹ görülmektedir (lev. 5.26-27). Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 20-27 MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 3H tipine dâhil olan tabak/kâse örneği (no. 28-30), Knidos Liman Caddesi Mekân 3A’dan ve Küçük Tiyatro’nun batısındaki Açma 10’dan ele geçmiştir (fig. 8). Form 3H içe eğimli kalın ve üçgenimsi ağız profiline ve kaideye düz inen gövde profiline sahiptir²⁶². Knidos no. 28, içe eğimli, kalın dudak kısmından içbükey gövdeye belirgin geçiş yaparak, kaideye doğru düz bir şekilde devam etmektedir Dudak altında görülen çıkıntı çok belirgin değildir. No. 29, içe meyilli kalın ağız kenarından içbükey gövdeye belirgin geçiş yapmakta ve kaideye düz inmektedir. No. 30, hafif içe eğimli, kısa ve kalın ağız kenarından içbükey gövdeye belirgin geçiş yapmaktadır. No. 29 ve 30’un dudak altı çıkıntısı no. 28’e göre daha belirgindir (lev. 6.28-30).

Knidos Form 3H’ye dâhil ithal örneklerin killeri yoğun kireç, az oranda kum ve orta düzeyde gümüş mika içeriklidir. Formların kil bünyesi, sert dokulu, sık gözenekli ve iyi derecede pişirilmişlerdir.

Knidos Form 3H’nin benzerleri; Tarsus²⁶³, Soli Pompeiopolis²⁶⁴, Milet²⁶⁵, Thasos²⁶⁶, Atina Agorası²⁶⁷, Emona (Slovenya)²⁶⁸ ve Taucheria’da (Libya)²⁶⁹ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 28-30 MS 6. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

²⁴⁷ Crowfoot *et al.* 1957, 359, 360, fig. 84, 11, 16.

²⁴⁸ Johnson 2008, 67-69, 198-207.

²⁴⁹ Riley 1975, fig. 101, no. 764-765.

²⁵⁰ Sellers *et al.* 1953, 27, fig. 29, 5, 8, 11.

²⁵¹ Knidos (no. 24-26) örnekleri Hayes 2008, fig. 39, 40, 1280-1291 ile benzerlik göstermesi ile Form 3F tipi içerisinde değerlendirilmiştir. No. 27 tondo parçasında görülen koşan tavşan bezemesi, No. 26 ile aynı bezemeye sahip olmasından dolayı ayrıca bezemeli örnek olarak değerlendirilmeyip bu tip altında incelenmiştir.

²⁵² Erol 2010, 413, K-356.

²⁵³ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 24, fig. 8, CF119.

²⁵⁴ Hayes 2008, 245-246, fig. 64, 1338.

²⁵⁵ Opait 2004, 174-175, pl. 56, 3.

²⁵⁶ Ergül 2019, 56, res. 9, 48, 57, res. 10, 10; Ergürer 2016, 138, fig. 6, 110.

²⁵⁷ Gassner 1997, 146, taf. 48, 587.

²⁵⁸ Yıldız 2022, 127, fig. 4, kat. no. 53-54.

²⁵⁹ Adak-Adibelli 2006, 99-101, lev. 48, res. 8.

²⁶⁰ Hayes 2008, 246, pl. 66, 1363.

²⁶¹ Adamsheck 1979, pl. 24, LRB 35f.

²⁶² Hayes 2008, 243.

²⁶³ Adak-Adibelli 2006, 109, lev. 25, 272.

²⁶⁴ Yıldız 2022, 124, fig. 4, kat. no. 29.

²⁶⁵ Berndt 2003, 184-187, taf. 35-38, TS 450-482.

²⁶⁶ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 23, fig. 7: CF105,106.

²⁶⁷ Hayes 1972, 335, fig. 69, 28, 29; Hayes 2008, 242, pl. 40, 1296, 1297.

²⁶⁸ Pröttel 1996, 293, taf. 57, 7, 13.

²⁶⁹ Hayes 1973, 115, fig. 51, 2525, 2526.

Hayes form 10 (Lev. 6.31-33; Lev. 7.34-38; Lev. 7.39-42)

Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden Hayes Form 3'ten sonra en çok üretilen ve bilinen Form 10'dur. Form 10 tipinin karakteristik özelliği, tabak/kâselerin ağız bölümünün yumru şeklinde veya düz profilli olmasıdır. Kapların dış yüzeyinde, ağızdan gövdeye birleşim yerlerinde küçük çıkıntılar yer almaktadır. Kısa ve alçak halka kaideler, gövdeye dik bir açı ile geçiş yapmaktadır. Form 10, ağız profillerine göre üç alt tipe ayrılmıştır²⁷⁰. Form 10A, ağız kısmı oldukça sağlam yapıda, köşeli ya da yumru şeklindedir. Form 10B, yumru şeklinde ağız biraz incelmış, dışa doğru belirgin bir şekilde uzamış ve kancalaşmıştır. Form 10C, ağız iyice incelmış ve uzamıştır²⁷¹.

Liman Caddesi Kompleksi, Küçük Tiyatro'nun batısı ve II. Teras'ın batısındaki mekânlar, Geç Antik Çağ kontekstini gösteren LR 1 - LR 2 amphora parçaları²⁷², kandil parçaları²⁷³, kırmızı astarlı tabak/kâse parçaları²⁷⁴ (Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ve Geç Roma D Kırmızı Astarlı kaplar), pişirme kapları²⁷⁵ ve MS 5. yüzyıl ile 7. yüzyıl arasına tarihlenen bronz sikkeler bulunmuştur. Bu buluntular arasından değerlendirmeye alınan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden Knidos no. 31-42 örnekleri Hayes form 10 içerisinde değerlendirilmiştir.

Form 10A tipine dâhil olan 4 adet tabak/kâse örneği (no. 31-34), Dionysos Terası'nın batısındaki Mekân 2'den, Yuvarlak Tapınak Terası'ndan, II. Teras'ın batısındaki Mekân 3A'dan ve Askeri Liman'ın doğusundaki Geç Antik Yapı Mekân 1'den ele geçmiştir (fig. 8). Knidos No. 31-33 tabak/kâse ağız parçaları geniş ağız bölümüne sahip, dudak kısımları uçta keskin, içe eğimlidir. Dışta dudak, dışbükey ve yumru şeklindedir. Ağız kenarlarından gövdeye düz bir şekilde devam etmektedir. İç yüzey ağız kenarından gövdeye geçişte ve dış yüzeyde dudak altındaki kısımlarda yivler yer almaktadır. No. 31, diğer üç örneğe göre sığ gövde profiline sahiptir. No. 32-33'ün kalın ağız kenarı no. 31'e göre daha dik ve köşeli formdadır (lev. 6.31-34).

Knidos Form 10A'ya dâhil ithal örneklerin killeri, genelde yoğun kireç, gümüş mika, kum ve taşçık içeriklidir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmişlerdir.

Knidos Form 10A'nın benzerleri; Saraçhane²⁷⁶, Parion²⁷⁷, Assos²⁷⁸, Smintheion²⁷⁹, Zeytinliada²⁸⁰, Ephesus²⁸¹, Milet²⁸², Smyrna²⁸³, Phokaia²⁸⁴, Stratonikeia²⁸⁵, Letoon²⁸⁶, Anaia²⁸⁷, Kelenderis²⁸⁸, Tarsus²⁸⁹, Soli Pompeiopolis²⁹⁰, Zeugma²⁹¹, Zindan Tepe²⁹², Killik Tepe²⁹³, Stobi

²⁷⁰ Hayes 1972, 343.

²⁷¹ Hayes 1972, 343.

²⁷² Sözel 2023a, 304-306.

²⁷³ Doksanaltı ve Sözel 2024, 144-145.

²⁷⁴ Sözel 2023b, 304-306.

²⁷⁵ Sözel 2023c, 86-96.

²⁷⁶ Hayes 1992, 98, fig. 35, 22, 2, 99, fig. 36, 25, 1, fig. 37, 26, 3, 27, 5.

²⁷⁷ Ergürer 2012, lev. 161-162.

²⁷⁸ Zelle 2003, 96, 97, abb. 9, 1, 2.

²⁷⁹ Akyürek 1992, 151, abb. 16 96, 97.

²⁸⁰ Kavaz Kındıgılı 2020, 245, fig. 2, kat. no. 17.

²⁸¹ Gassner 1997, 147, taf. 48, 582-584.

²⁸² Berndt 2003, 194-198, taf. 42-45, TS 555-605.

²⁸³ Erol 2010, 406-408, K-333, K-339.

²⁸⁴ Quaresma 2019, 147, fig. 7.

²⁸⁵ Öztaşkın 2017, 210.

²⁸⁶ Mimaroglu 2020, lev. 1, kat. no. 12-14.

²⁸⁷ Mimaroglu 2019, 80 fig. 7.

²⁸⁸ Tekocak 2006, 107-108, lev. 14, 90, 91.

(Makedonya)²⁹⁴, Gortyna (Girit) ²⁹⁵, Knossos²⁹⁶, Korinth²⁹⁷, Atina Agorası²⁹⁸, Thasos²⁹⁹, Scythia³⁰⁰, Emona (Slovenya)³⁰¹, Gadara (Ürdün)³⁰², Aleksandria (Mısır)³⁰³ Antiokheia (Suriye)³⁰⁴, Hama (Suriye)³⁰⁵, Gindaros (Suriye)³⁰⁶, Caesarea Maritima Hipodromu (İsrail)³⁰⁷ ve Samaria (İsrail)'de³⁰⁸ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 31-33 MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Hayes Form 10B tipine dâhil olan 4 adet tabak/kâse örneği (no. 34-38), Dionysos Terası'nın batısındaki Mekân 3'ten, II. Teras'ın batısında yer alan Açma 1'den, Liman Caddesi Kompleksi Mekân 3A'dan ve Tholos yapıdan ele geçmiştir (fig. 8). Form 10B örneklerinde, A tipinde bulunan yumru şeklindeki dudaklar incelmış ve dışa doğru belirgin bir şekilde uzayarak kancalaşmıştır. No. 34-38 tabak/kâse ağız parçaları, yumru şeklindeki ağız kenarından içe eğimli gövde profiliyle kaideye doğru düz bir şekilde devam etmektedir. No. 34-36'nın ağız kenarından gövdeye geçişi daha belirgindir. No. 36, no. 34-35 ve 37'ye göre daha derin gövde profiline sahiptir. No. 36'nın dudak altı çıkıntısı daha keskindir. Bu örneklerin iç yüzeyde dudaktan gövdeye geçişte ve dış yüzeyde dudak altındaki kısımlarda yivler yer almaktadır (lev. 7.35-38).

Knidos Form 10B'ye dâhil ithal örneklerin killeri, kireç ve kum içeriklidir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi pişirilmişlerdir.

Knidos Form 10B'nin benzerleri; Assos³⁰⁹, Milet³¹⁰, Myra (Aziz Nikolaos Kilisesi)³¹¹, Tarsus³¹², Anemurium³¹³, Antiokheia (Suriye)³¹⁴, Atina Agorası³¹⁵, Hama (Suriye)³¹⁶, Gortyna (Girit)³¹⁷ ve Taucheria'da (Libya)³¹⁸ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 35-38 MS 6. yüzyıl sonlarına tarihlendirilmiştir.

²⁸⁹ Adak-Adibelli 2006, 114, lev. 31, 353-362.

²⁹⁰ Yıldız 2022, 126, fig. 5, kat. no. 38-46.

²⁹¹ Kenrick 2009, fig. 18. 3, PT522-PT526.

²⁹² Bieg *et al.* 2006, 165, taf. 5, 60.

²⁹³ Bieg *et al.* 2006, 161, taf. 3, 29.

²⁹⁴ Anderson-Stajanović 1992, 60, pl. 47, 412.

²⁹⁵ Monacchi 1988, 216, fig. 189, 170-173; Preite 1997, 180, 181, tav. XXXI, 7, 8.

²⁹⁶ Hayes 2001, 442, fig. 2, 50.

²⁹⁷ Sanders 1999, 465, 466, fig. 7, 3; Slane ve Sanders 2005, 270, fig. 8, 3-15.

²⁹⁸ Hayes 2008, 245, pl. 42, 1329.

²⁹⁹ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 24, fig. 7, 8, CF109-113.

³⁰⁰ Opait 2004, 77, pl. 57, 6, 7.

³⁰¹ Pröttel 1996, 293, tav. 57, 21.

³⁰² El-Khoury 2014, 126, fig. 3.

³⁰³ Rodziewicz 1976, 41, pl. 8, C8, C9.

³⁰⁴ Waagé 1948, 53, pl. XI, 949a, f, k.

³⁰⁵ Lund 1995, 141, 142, pl. 7, 79-81.

³⁰⁶ Kramer 2004, 208, taf. 97, PRS 17-18.

³⁰⁷ Magness 1994, 140, fig. 1, 2.

³⁰⁸ Crowfoot *et al.* 1957, 359, 360, fig. 84, 23.

³⁰⁹ Zelle 2003, 96, 97, abb. 10, 1, 2.

³¹⁰ Berndt 2003, 198, 199, taf. 46, TS 606-610.

³¹¹ Findık 2010, 104, 112, fig. 2, 23, 24.

³¹² Adak-Adibelli 2006, 115, lev. 31, 364-371.

³¹³ Williams 1989, 49, fig. 23, 279.

³¹⁴ Waagé 1948, 53, pl. XI, 949s.

³¹⁵ Hayes 1972, 343, fig. 71, 7.

³¹⁶ Lund 1995, 141, 142, pl. 7, 8, 81, 82.

³¹⁷ Preite 1997, 180, 181, tav. XXXII, 1.

³¹⁸ Hayes 1973, 110, fig. 49, 2488.

Hayes Form 10C tipine dâhil olan 4 adet tabak/kâse örneği (no. 39-42), II. Teras'ın batısındaki Açma 1'den ele geçmiştir (fig. 8). Form 10C'nin karakteristik özelliği, dışa dönük dudak kısmının B tipine göre daha fazla uzayıp incelmesidir³¹⁹. No. 39-42 tabak/kâse parçalarının dudak iç bölümünden gövdeye geçişi içbükey bir görünüm kazanmıştır. Dışa dönük ağız kenarından gövdeye belirgin geçişli ve gövdeden kaideye düz devam etmektedir. No. 39-40'ın ağız kenarları no. 41-42'ye göre daha ince yapıda ve ağız bölümünün ucu yuvarlak hatlıdır. Dışa dönük kalın ağız kenarlı ve ağız kenarı daha keskin olan no. 41-42 örneklerinin dudak altından gövdeye geçişi daha belirgindir. Konik gövde profiline sahip tabak/kâselerin kaidesi eksiktir. Dış yüzeyde dudak altında yivler bulunmaktadır (lev. 7.39-42).

Knidos Form 10C'ye dâhil ithal örneklerin killeri kireç, kum ve nadiren taşçık içeriklidir. Formların kil bünyesi sert dokulu, sık gözenekli ve iyi fırınlanmıştır.

Knidos Form 10C'nin benzerleri; Parion³²⁰, Milet³²¹, Ephesus³²², Kelenderis³²³, Tarsus³²⁴, Antiokheia (Suriye)³²⁵, Zeugma³²⁶, Soli Pompeiopolis³²⁷, Thasos (Yunanistan)³²⁸, Gindaros (Suriye)³²⁹, Caesarea Maritima Hipodromu (İsrail)³³⁰, Taucheria (Libya)³³¹, Zeytinliada³³², Knossos³³³, Hama (Suriye)³³⁴, Gortyna (Girit)³³⁵, Aleksandria (Mısır)³³⁶ ve Berytus'ta (Lüban)³³⁷ görülmektedir. Buluntu konteksti ve benzerlerine göre değerlendirilen Knidos no. 39-42 MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başlarına tarihlendirilmektedir.

Değerlendirme ve Sonuç

Knidos kazı ve araştırmaları sonucunda, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerine ait toplamda 171 adet tabak/kâse örneği tespit edilmiştir. Bu örneklerin 112'si anakara bölümünden, 59'u ise ada bölümünde bulunmuştur (fig. 5). Anakara bölümünde yer alan yapılardan ele geçen 112 tabak/kâse örneğinden 42'si, bu çalışmanın temel inceleme konusunu oluşturmaktadır (fig. 6). Kentin her iki bölümünden ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin form dağılımları, Hayes form sınıflandırması³³⁸ esas alınarak analiz edilmiştir. Hayes form sınıflandırmasında, Form 1, 2, 3 ve 10 ana formlarını; Form 1B, 2A, 3B, 3C, 3D, 3E, 3F, 10A, 10B ve 10C ise alt tipleri oluşturmaktadır. Ada bölümünde, anakara bölümünden farklı olarak Form 1A, 1D, 2B, Form 3A, Form 4, Form 5A ve Form 9'a ait örnekler tespit edilmiştir (fig. 9). Anakara bölümünde ise, ada kısmından farklı olarak, Form 10A, 10B ve 10C'ye ait örnekler bulunmuştur³³⁹ (fig. 10).

³¹⁹ Hayes 1972, 345.

³²⁰ Ergüner 2012, lev. 161-162.

³²¹ Berndt 2003, 199-204, taf. 46-50, TS 612-671.

³²² Gassner 1997, 147, taf. 48, 585, 586.

³²³ Tekocak 2006, 108, lev. 14, 92, 93.

³²⁴ Adak-Adibelli 2006, 115, lev. 32, 372-382.

³²⁵ Waagé 1948, 48, plv. XI, 949p,u, y.

³²⁶ Kenrick 2009, fig. 18. 3, PT527, PT528.

³²⁷ Yıldız 2022, 126, fig. 5, kat. no. 47-51.

³²⁸ Abadie-Reynal ve Sodini 1992, 25, fig. 8, CF115.

³²⁹ Kramer 2004, 208, 209, taf. 98, PRS 20-22.

³³⁰ Magness 1994, 140, fig. 1, 3.

³³¹ Hayes 1973, 113, fig. 51, 2534.

³³² Kavaz Kındıgılı 2020, 245, fig. 2, kat. no. 18.

³³³ Hayes 2001, 443, fig. 6, B1.

³³⁴ Lund 1995, 141, 142, pl. 8, 84, 85.

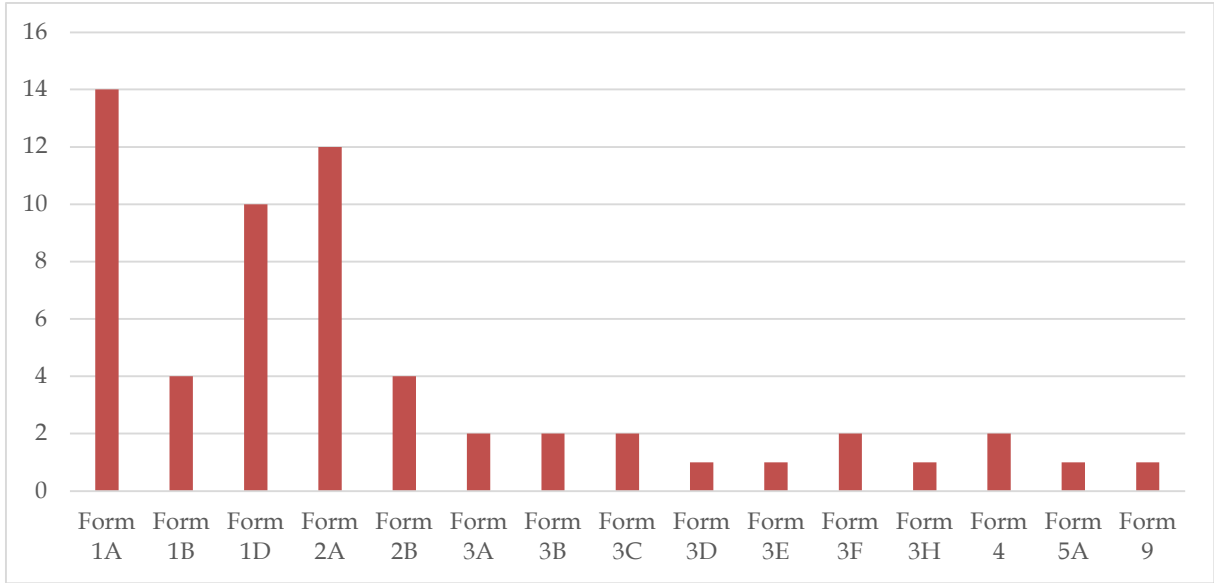
³³⁵ Monacchi 1988, 217, fig. 189, 177; Preite 1997, 180, 181, tav. XXXII, 2, 3.

³³⁶ Rodziewicz 1976, 41, pl. 8, C10.

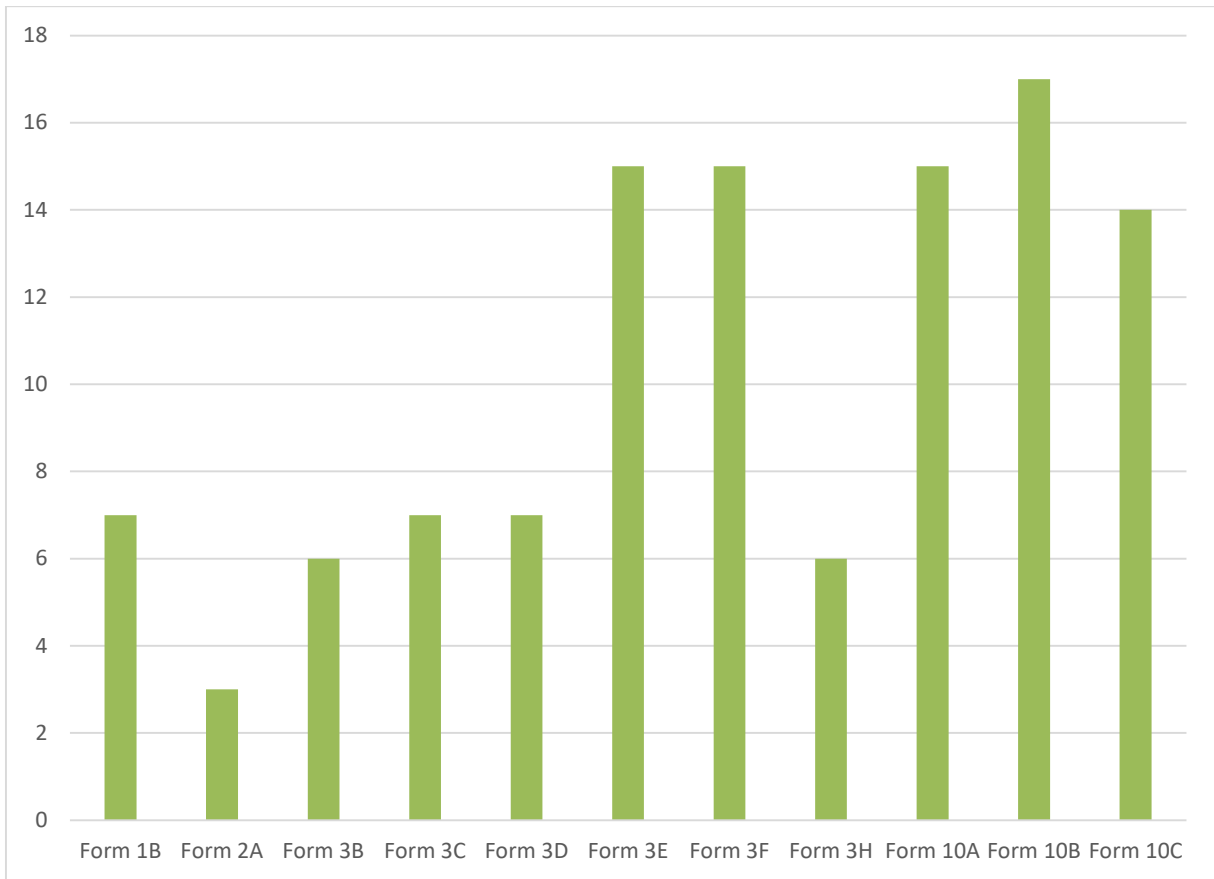
³³⁷ Reynolds 2010, 98, fig. 7, l.

³³⁸ Hayes 1972, 325-370.

³³⁹ Knidos'ta bugüne kadar çalışılan alanlardan elde edilen Geç Roma C kırmızı astarlı seramikler, bu seramiklerin kullanım ve dağılımına ilişkin önemli veriler sunmaktadır. Kazı çalışmaları hem adada hem de

Figür 9: Knidos'un Kap Krio bölümünde ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin formları ve sayıları

Figür 10: Knidos'un anakara bölümünde ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin formları ve sayıları

anakara bölümünde bu seramiklerin bulunduğunu, ancak aynı tipe dâhil olan formlar kadar farklı tiplere dahil olan örneklerde yer almaktadır. Bu durum, belli formların daha fazla tercih edilmesi, estetik veya işlevsel nedenlerle sevilen formlara ilgi duyulması ve beğenilen formların ithal edilmesiyle açıklanabilir. Bu bağlamda, Geç Roma C kırmızı astarlı seramiklerin form tercihleri, Knidos'un yerel ve bölgesel ticaret ilişkileriyle birlikte kültürel beğenilerini yansıttığı düşünülmektedir.

Knidos'ta gerçekleşen araştırmalar neticesinde, Hayes form sınıflandırmasına göre Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerden Form 6, 7 ve 8'e ait herhangi bir örneğe rastlanmamıştır. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler arasında en yaygın ve fazla bulunan ana formlardan Form 3 ve 10'dur. Bu iki formun alt tipleri içinde en yüksek sayıya sahip olan ise Form 3E-F ve Form 10A-B'ye ait tabak /kâselerdir. Form 3'ü sırasıyla Form 10, Form 2 ve Form 1 takip etmektedir. Knidos Geç Antik Çağ yapılarında özellikle Hayes Form 3 ve Form 10'a ait örneklerin yoğun olarak bulunması, diğer formlara ise rastlanmaması, muhtemelen Knidosluların bu dönemde farklı formlara ilgi duysalar da belli formlara odaklandıklarını göstermektedir.

Knidos anakara bölümündeki yapılardan ele geçen Geç Roma C kırmızı astarlı seramikleri, MS 5. yüzyılın ilk yarısından MS 7. yüzyılın ilk yarısına kadar tarihlendirilmektedir. Diğer seramik formları ve buluntu gruplarında olduğu gibi, Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin MS 7. yüzyılın ortalarından itibaren Knidos'ta görülmediği tespit edilmiştir³⁴⁰. MS 6. yüzyıl ortalarından itibaren Knidos ve diğer Akdeniz kıyı şehirleri hem Doğu hem de Batı Roma İmparatorluğu'nun içinde bulunduğu siyasi ve ekonomik buhranlar nedeniyle zor bir döneme girmiştir. Geç Antik Çağ ve Erken Bizans Dönemi boyunca süren güvensiz ortam, Knidos'un yerleşim düzeni ve yaşam tarzını önemli ölçüde etkilemiştir. Daha önce hem adada hem de anakaranın geniş bir alanına yayılan yerleşim, bu dönemde güvenlik kaygıları nedeniyle daralmış; yerleşimler, ulaşılması zor ve korunaklı yüksek alanlara taşınmıştır³⁴¹. Bu değişim, Knidos'un ekonomik yapısını da derinden etkilemiştir. Önemli bir seramik üretim merkezi olan şehir, MS 6. yüzyıl ortalarından itibaren bazı seramik formlarını üretmeye devam etse de diğer formlar için ithalata yönelmiştir. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, bu dönemde ithal edilen ürünler arasında öne çıkmıştır. Yerel üretimin azalmasının başlıca nedenleri arasında artan üretim maliyetleri, çömlekçi ustalarının mesleklerini bırakması ve üretim koşullarındaki zorluklar yer almıştır. Bu durum, Knidos'un seramik üretiminde yerel ve ithal malzemeler arasındaki dengenin değişmesine yol açmış ve şehrin ticaret ağlarındaki rolünü yeniden şekillendirmiştir³⁴². Knidos bu süreçte hem üretim kapasitesi hem de ticari faaliyetleriyle Akdeniz'in ekonomik dinamiklerine uyum sağlamaya çalışmıştır. Knidos'un anakara bölümündeki Geç Antik Çağ yapıları, MS 7. yüzyılın ortalarına kadar aktif olarak kullanılmış, ancak bu tarihten sonra terk edilmiştir. Arkeolojik kazı ve araştırmalar, bu dönemde kentin sosyo-ekonomik yapısının zayıfladığını ve yapıların işlevsiz hale geldiğini ortaya koymaktadır.

Knidos antik kentinde yapılan kazı ve araştırmalar sonucunda Kırmızı Astarlı Seramikler kentin birçok noktasında ele geçmiştir. Bu kırmızı astarlılar içerisinde en çok Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri, daha sonra Afrika Kırmızı Astarlı Seramikleri daha az sayıda ise Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri bulunmuştur. Afrika Kırmızı Astarlı Seramikler; Balkanlar, Adalar, Batı Anadolu, Karadeniz kıyıları, Ege, Marmara ve Doğu Akdeniz gibi bölgelerin yanı sıra Kuzey Afrika bölgesinde benzerlerine rastlanmaktadır³⁴³. Geç Roma D Kırmızı Astarlı Seramikleri da kıyı hattı boyunca Ege, Batı Anadolu ve Doğu

³⁴⁰ Liman Caddesi Kompleksi MS 7.yüzyılın ortaları ve üçüncü çeyreğine dek kullanıldığı, bu tarihten itibaren kompleksin terk edilmiş ve bir daha kullanılmamıştır (Doksanaltı ve Gider-Büyüközer 2019, 116; Doksanaltı 2020, 401). Knidos'ta, Küçük Tiyatro'nun Batısı, Dionysos Terası Batısı ve Askeri Liman Şapeli'nde benzer bir tarihsel süreç gözlemlenmektedir (Doksanaltı *et al.* 2019b, 143).

³⁴¹ Doksanaltı 2007, 11.

³⁴² Doksanaltı 2006, 496.

³⁴³ Knidos Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerin buluntu yerleri, kap formları, formların dağılımı ve etkileşim içerisinde olduğu bölgelere ilişkin veriler yayın sürecinde olan Seramik Araştırmaları Dergisinde detaylı olarak incelenmiştir.

Akdeniz’de bulunan deniz ticaretinin aktif yapıldığı merkezlerle temas içerisindeydi³⁴⁴. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri Batı Anadolu ve Yunanistan kıyıları başta olmak üzere, Suriye, Kıbrıs, Kuzey Afrika, İtalya, Romanya, Makedonya, İrlanda, Portekiz, İsrail, İspanya, Rusya ve İngiltere’ye kadar yayılmıştır. Buradan yola çıkarak Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri, MS 4.-5. yüzyıldan itibaren tamamen Knidos pazarına hâkim olmuştur. Anadolu kıyılarındaki birçok merkezde olduğu gibi, Knidos’ta da Kırmızı Astarlı Seramik grupları arasında Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler en yoğun bulunan seramik grubunu oluşturmaktadır. Geç Antik Çağ’da, Knidos’ta Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler, Afrika Kırmızı Astarlı Seramiklerine rakip olmuş ve hatta onların popülerliğini geride bırakarak öne çıkmıştır³⁴⁵.

Bu çalışma, Knidos Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikler ile kentin Ege ve Batı Anadolu özelinde Phokaia ile Geç Antik Çağ’daki ticari bağlantısını ortaya koymaktadır. İthal ürünler Knidos pazarında yer bulurken aynı zamanda bazı formlar ve tipler yerel atölyeler için prototip rolü oynamıştır. Knidos, Roma dönemi ithal seramik kap alışverişi yerel atölyelerin üretim potansiyelleri ile direkt ilişkilidir³⁴⁶. Yön değiştiren ve eski kalitesinden uzak olan üretimin sonucu olarak yerel kap kacağın yanında ilk kez yabancı ürünler Knidos pazarında önemli bir yer edinmeye başlamıştır. Bu da kentin hem bölgesel ticaret ağlarındaki yerini hem de Akdeniz çapında süregelen ekonomik ve kültürel etkileşimlerdeki rolünü ortaya koymaktadır. Balkan Yarımadası’ndan Kuzey Afrika’ya kadar uzanan üretim merkezleri ve dağıtım rotaları içerisinde yer alan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin etkileşim ağına dâhil olan Knidos, Geç Antik Çağ’ın ticaret dinamiklerinin anlaşılmasına önemli katkılar sağlamıştır. Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin üretildikleri dönemde geniş bir coğrafyaya yayıldığı ve Knidos’un bu gelişime kayıtsız kalmadığı ortaya konmuştur. Bu durum, Knidos’un Geç Antik Çağ’daki sosyal ve kültürel yaşantısına dair önemli veriler sağlamakta ve bu seramiklerin kullanım süreçlerinin dönemin sonlarına kadar sürdüğünü göstermektedir. Seramiklerin buluntu kontekstleri, yapıların son kullanım aşamalarına ilişkin önemli ipuçları sunmakta; Knidos’un anakara bölümünden ele geçen Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramiklerin ise ithalat yoluyla dış ticaret ilişkilerini pekiştirdiğini açıkça kanıtlamaktadır.

Teşekkür

Bu çalışma, 01.06.2020 tarih ve 2587 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ile Selçuk Üniversitesi adına devam ettirilen Knidos - Burgaz - Emecik Apollon Kutsal Alanı Kazı ve Araştırmaları kapsamında hazırlanmıştır. Knidos Antik Kenti kazı, restorasyon ve koruma-onarım çalışmaları T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Türk Tarih Kurumu tarafından desteklenmektedir. Kazı Başkanı Prof. Dr. Ertekin M. Doksanaltı başta olmak üzere tüm ekip üyelerine teşekkür ederim.

Knidos-Burgaz ve Emecik Apollon Kutsal Alanında gerçekleştirilen kazı ve araştırmalar sonucunda ele geçen bronz sikkeler hakkındaki bilgi aktarımı, kıymetli yorumları ve sikkeleri tarihlendirerek çalışmaya sağladığı katkılardan dolayı Doç. Dr. Kasım Oyarçin’e çok teşekkür ederim.

³⁴⁴ Sözel 2023b, 671.

³⁴⁵ Doksanaltı 2006, 364.

³⁴⁶ Doksanaltı 2006, 447.

Katalog

(Katalogda kullanılan kısaltmalar; Kat. No.: Katalog Numarası, Y.: Yükseklik, A.Ç.: Ağız Çapı, K.Ç.: Kaide Çapı. Tabak/kâselerin kil ve astar renklerinin tespitinde Munsell Soil Color Charts (2009) kullanılmıştır.

Kat. No.: 1 (Lev. 1.1)

Form: Hayes Form 1B

Ölçüler: Y.: 4,4 cm; A.Ç.: 22,4 cm.

Kil: Çok oranda kireç, az oranda kum ve gümüş mika içeren, yoğun yapılı düşük gözenekli, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** (2,5 YR 5/6, kırmızı) renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl başları

Kat. No.: 2 (Lev. 1.2)

Form: Hayes Form 1B

Ölçüler: Y.: 4,5 cm; A.Ç.: 26,4 cm.

Kil: Kireç, kum ve gümüş mika içeren, katı dokulu, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 5/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl başları

Kat. No.: 3 (Lev. 1.3)

Form: Hayes Form 1B

Ölçüler: Y.: 4,3 cm; A.Ç.: 25,8 cm.

Kil: Az oranda kireç, orta yoğunlukta kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 5/6, kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl başları

Kat. No. 4.: (Lev. 1.4)

Form: Hayes Form 2A

Ölçüler: Y.: 4,5 cm; A.Ç.: 27,2 cm.

Kil: Orta yoğunlukta kireç, az oranda taşcık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 5/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 5/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl ortaları.

Kat. No. 5.: (Lev. 1.5)

Form: Hayes Form 2A

Ölçüler: Y.: 3,7 cm; A.Ç.: 23,8 cm.

Kil: Az oranda kireç, küçük boyutta taşcık ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 5/6, kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl ortaları.

Kat. No. 6.: (Lev. 1.6)

Form: Hayes Form 2A

Ölçüler: Y.: 2,2 cm; A.Ç.: 24,8 cm.

Kil: Kireç, taşcık ve çok ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl ortaları.

Kat. No. 7.: (Lev. 2.7)

Form: Hayes Form 3B

Ölçüler: Y.: 3,3 cm; A.Ç.: 25 cm.

Kil: Orta yoğunlukta kireç, orta yoğunlukta altın mika ve çok az oranda taşcık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl.

Kat. No. 8.: (Lev. 2.8)

Form: Hayes Form 3B

Ölçüler: Y.: 2,9 cm; A.Ç.: 24 cm.

Kil: Az oranda kireç, orta yoğunlukta gümüş mika ve çok az oranda taşcık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/8, açık kırmızı renkte ve mat görünümlüdür.

Tarih: MS 5. yüzyıl.

Kat. No. 9.: (Lev. 2.9)**Form:** Hayes Form 3B**Ölçüler:** Y.: 2,5 cm; K.Ç.: 11,2 cm.**Kil:** Yoğun kireç, ince gümüş mika ve çok az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/6, kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl.**Kat. No. 10.: (Lev. 2.10)****Form:** Hayes Form 3C**Ölçüler:** Y.: 3 cm; A.Ç.: 48,2 cm.**Kil:** Az oranda kireç, orta yoğunlukta kum, orta yoğunlukta ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 5/6, kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10R 5/8, kırmızı, dudak üzeri 7.5 R 5/6, kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl.**Kat. No. 11.: (Lev. 2.11)****Form:** Hayes Form 3C**Ölçüler:** Y.: 3,2 cm; A.Ç.: 22 cm.**Kil:** Orta yoğunlukta kireç, az oranda kum, ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 5/6, kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/6, kırmızı renktedir. Dış yüzey dudak üstü 2.5 5/1, kırmızımsı gri renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl.**Kat. No. 12.: (Lev. 2.12)****Form:** Hayes Form 3C**Ölçüler:** Y.: 3,9 cm; A.Ç.: 32,4 cm.**Kil:** Az oranda kireç, orta yoğunlukta kum, altın gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl.**Kat. No. 13.: (Lev. 3.13)****Form:** Hayes Form 3D**Ölçüler:** Y.: 4,1 cm; A.Ç.: 25,4 cm.**Kil:** Yoğun kireç ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2.5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2.5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonları.**Kat. No. 14.: (Lev. 3.14)****Form:** Hayes Form 3D**Ölçüler:** Y.: 3,1 cm; K.Ç.: 14,6 cm.**Kil:** Az oranda kireç ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5 YR 7/4, çok uçuk kahve renktedir. **Yüzey:** 2.5 YR 6/6, kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonları.**Kat. No. 15.: (Lev. 3.15)****Form:** Hayes Form 3D**Ölçüler:** Y.: 2,5 cm; K.Ç.: 14 cm.**Kil:** Çok oranda kireç, az oranda kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2.5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/6, kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonları.**Kat. No. 16.: (Lev. 3.16)****Form:** Hayes Form 3E**Ölçüler:** Y.: 2 cm; A.Ç.: 27 cm.**Kil:** Çok oranda kireç, az oranda kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 7.5R 7/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 7.5R 7/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl başları.**Kat. No. 17.: (Lev. 3.17)****Form:** Hayes Form 3E**Ölçüler:** Y.: 3 cm; A.Ç.: 21,4 cm.

Kil: Az oranda kireç, az oranda kum ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 7,5 R 7/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 7,5 R 6/6, açık kırmızı renktedir.
Tarih: MS 6. yüzyıl başları.

Kat. No. 18.: (Lev. 3.18)

Form: Hayes Form 3E

Ölçüler: Y.: 2,5 cm; K.Ç.: 10 cm.

Kil: Çok oranda kireç, orta yoğunlukta kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 6/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 19.: (Lev. 3.19)

Form: Hayes Form 3E

Ölçüler: Y.: 2,7 cm; K.Ç.: 11,4 cm.

Kil: Az oranda kireç, az oranda kum ve yoğun gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 20.: (Lev. 4.20)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 3,1 cm; A.Ç.: 28,4 cm.

Kil: Az oranda kireç, kum ve yoğun gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5 YR 5/4, açık kırmızımsı kahve renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 21.: (Lev. 4.21)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 3,8 cm; A.Ç.: 31,2 cm.

Kil: Çok oranda kireç, az oranda kum ve çok az ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 5/6, kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-MS 6. yüzyıl başları.

Kat. No. 22.: (Lev. 4.22)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 3,2 cm; A.Ç.: 30,2 cm.

Kil: Az oranda kireç, orta yoğunlukta kum ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 5/6, kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 5/6, kırmızı renktedir. Dış yüzey dudak üstü 5R 5/4, zayıf kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 23.: (Lev. 4.23)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 2 cm; A.Ç.: 30,2 cm.

Kil: Çok oranda kireç, az oranda kum, az oranda taşcık ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 4/4, zayıf kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 4/6, kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl ilk yarısı.

Kat. No. 24.: (Lev. 4.24)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 2,4 cm; K.Ç.: 26,4 cm.

Kil: Yoğun kireç, orta yoğunlukta kum, az oranda taşcık ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 25.: (Lev. 5.25)

Form: Hayes Form 3F

Ölçüler: Y.: 1,7 cm; K.Ç.: 14,4 cm.

Kil: Orta yoğunlukta kireç, az oranda kum ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2,5 YR 6/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2,5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.

Kat. No. 26.: (Lev. 5.26)**Form:** Hayes Form 3F**Ölçüler:** Y.:1 cm; K.Ç.: 15 cm.**Kil:** Az oranda kireç, orta yoğunlukta kum, az oranda taşçık ve orta yoğunlukta gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2.5 YR 6/8, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.**Kat. No. 27.: (Lev. 5.27)****Form:** Hayes Form 3F**Ölçüler:** Y.: 2,6 cm; A.Ç.: 28,4 cm.**Kil:** Orta yoğunlukta kireç, az oranda kum ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2.5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 2.5 YR 5/8, kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 5. yüzyıl sonları-6. yüzyıl başları.**Kat. No. 28.: (Lev. 6.28)****Form:** Hayes Form 3H**Ölçüler:** Y.: 1,8 cm; K.Ç.: 29,2 cm.**Kil:** Çok oranda kireç, az oranda kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 6/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl başları.**Kat. No. 29.: (Lev. 6.29)****Form:** Hayes Form 3H**Ölçüler:** Y.: 4,8 cm; A.Ç.: 32 cm.**Kil:** Orta yoğunlukta kireç, az oranda kum ve ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 6/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl başları.**Kat. No. 30.: (Lev. 6.30)****Form:** Hayes Form 3H**Ölçüler:** Y.: 3,5 cm; A.Ç.: 29,2 cm.**Kil:** Orta yoğunlukta kireç, yoğun kum ve az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince yapılı ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 2.5 YR 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl başları.**Kat. No. 31.: (Lev. 6.31)****Form:** Hayes Form 10A**Ölçüler:** Y.: 2,1 cm; A.Ç.: 41,2 cm.**Kil:** Yoğun kireç, az oranda gümüş mika, az oranda kum ve çok az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/8, kırmızı renkte ve mat görünümlüdür.**Tarih:** MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.**Kat. No. 32.: (Lev. 6.32)****Form:** Hayes Form 10A**Ölçüler:** Y.: 4 cm; A.Ç.: 38,6 cm.**Kil:** Orta yoğunlukta kireç, az oranda gümüş mika, orta yoğunlukta kum ve az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş bir dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.**Kat. No. 33.: (Lev. 6.33)****Form:** Hayes Form 10A**Ölçüler:** Y.: 2,9 cm; A.Ç.: 29 cm.**Kil:** Çok oranda kireç, ince gümüş mika, az oranda kum ve çok az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş bir dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir.**Tarih:** MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.**Kat. No. 34.: (Lev. 6.34)****Form:** Hayes Form 10A**Ölçüler:** Y.: 3,8 cm; A.Ç.: 25,2 cm.

Kil: Çok oranda kireç, az oranda gümüş mika, orta yoğunlukta kum ve taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş bir dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 5/6, kırmızı renktedir. **Tarih:** MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.

Kat. No. 35.: (Lev. 7.35)

Form: Hayes Form 10B

Ölçüler: Y.: 4 cm; A.Ç.: 25,2 cm.

Kil: Yoğun kireç, ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları.

Kat. No. 36.: (Lev. 7.36)

Form: Hayes Form 10B

Ölçüler: Y.: 5,9 cm; A.Ç.: 28 cm.

Kil: Az oranda kireç, ince gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 10 R 7/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları.

Kat. No. 37.: (Lev. 7.37)

Form: Hayes Form 10B

Ölçüler: Y.: 3,1 cm; A.Ç.: 22 cm.

Kil: Yoğun kireç, az oranda gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 7,5 R 6/6, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 7,5 R 6/6, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları.

Kat. No. 38.: (Lev. 7.38)

Form: Hayes Form 10B

Ölçüler: Y.: 2,7 cm; A.Ç.: 20,4 cm.

Kil: Fazla oranda kireç, orta yoğunlukta gümüş mika içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 7.5R 5/4, zayıf kırmızı renktedir. **Yüzey:** 7.5R 5/4, zayıf kırmızı renktedir.

Tarih: M MS 6. yüzyıl sonları.

Kat. No. 39.: (Lev. 7.39)

Form: Hayes Form 10C

Ölçüler: Y.: 3,4 cm; A.Ç.: 22 cm.

Kil: Fazla oranda kireç, az oranda kum ve çok az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 7/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.

Kat. No. 40.: (Lev. 7.40)

Form: Hayes Form 10C

Ölçüler: Y.: 4,6 cm; A.Ç.: 27,8 cm.

Kil: Azıcık kireç, orta yoğunlukta kum ve az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 7/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.

Kat. No. 41.: (Lev. 7.41)

Form: Hayes Form 10C

Ölçüler: Y.: 4 cm; A.Ç.: 32 cm.

Kil: Orta yoğunlukta kireç, orta yoğunlukta kum ve azıcık taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve iyi pişirilmiş dokuya sahip, 5R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 7/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.

Kat. No. 42.: (Lev. 7.42)

Form: Hayes Form 10C

Ölçüler: Y.: 4,7 cm; A.Ç.: 26,8 cm.

Kil: Yoğun oranda kireç, az oranda kum ve çok az taşçık içeren, katı yapılı, ince gözenekli ve tam kıvamında pişirilmiş dokuya sahip, 5R 7/8, açık kırmızı renktedir. **Yüzey:** 5R 7/8, açık kırmızı renktedir.

Tarih: MS 6. yüzyıl sonları-7. yüzyıl başları.

Bibliyografya

Antik Kaynaklar

Hdt. (Herodotos, Historiae). Herodot Tarihi, Çev: M. Ökmen. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Modern Kaynaklar

Abadie-Reynal, C. 2007. *La céramique romaine d'Argos: Fin du IIe siècle avant J.-C.-fin du IVe siècle après J.-C. Études Péloponnésienes XIII*. Paris: École Française d'Athènes.

Abadie-Reynal, C. ve J.P. Sodini. 1992. *La céramique paléochrétienne de Thasos (Aliki, Delkos, fouilles anciennes)*. Études Thasiennes XIII. Athens: École Française d'Athènes, Diffusion de Boccard.

Adak-Adıbelli, I. 2006. "Tarsus Geç Roma Seramiği". Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.

Adamsheck, B. 1979. *Kenchreai, Eastern Port of Corinth IV: The Pottery*. Leiden: E. J. Brill.

Akyürek, N.E. 1992. "Terra Sigillata aus dem Heiligtum des Apollon Smintheios." *Studien zum Antiken Kleinasien II*, Ed. A. Schütte, 125-166. Bonn: Rudolf Habert Akademie Verlag

Anderson-Stajanović, V.R. 1992. *Stobi: The Hellenistic and Roman Pottery*. Stobi, Results of the Joint American-Yugoslav Archaeological Investigations 1970-1981, vol. 1. Princeton: Princeton University Press.

Arsen'eva, T.M. ve K. Domzalski. 2003. "Late Roman Red Slip Pottery from Tanais." *Eurasia Antiqua* 8: 415-491.

Băjenaru, C. 2014. "Some Rare Late Roman Fine Wares Discovered in the Central Sector of the Late Roman City at Histria." *Pontica XLVII, Supplementum III: Histria, Histoire et Archéologie en Mer Noire*, Ed. L. Buzoianu, 239-247. Constanța: Muzeul de Istorie Națională și Arheologie Constanța.

Berndt, M. 2003. *Funde aus dem Survey auf der Halbinsel von Milet (1992-1999), Kaiserzeitliche und Frühbyzantinische Keramik*. Internationale Archäologie 79. Rahden: Marie Leidorf GmbH.

Bieg, G., B. Tekkök ve R. Aslan. 2006. "Die Spätrömische Besiedlung der Troas-Eine Überblick." *Studia Troica* 16: 147-169.

Casasola, D.B. 2007. "Contextos cerámicos en el área del Estrecho de Gibraltar (ss. V-VII d.C.). Hacia el replanteo de la dinámica urbana, económica y comercial tardorromana." *LRCW 2. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry*, Eds. M. Bonifay ve J. C. Treglia, 109- 117. BAR-International Series 1662. Oxford: Archaeopress.

Civelek, A. 2021. "Phokaia Sahil Yolu Kırmızı Astarlı Seramikleri.", *Arma Dergisi* I, 41-65.

Conrad, S. 2007. "Die Gefäßkeramik." *Iatrus-Krivina - Spätantike Befestigung und frühmittelalterliche Siedlung an der Unteren Donau, Band VI: Ergebnisse der Ausgrabungen 1992-2000*. Limesforschungen 28: 209-264. Mainz: Verlag des Römisch-Germanischen Zentralmuseums.

Crowfoot, J.W., G.M. Crowfoot ve K.M. Kenyon. 1957. *The Objects from Samaria*. London: Palestine Exploration Fund.

- Diogo, A.M.D. ve L. Trindade. 1999. "Ânforas e sigillatas tardias (claras, focenses e cipriotas) provenientes das escavações de 1966/67 do teatro romano de Lisboa." *Revista Portuguesa de Arqueologia* 2 (2): 83-95.
- Doğar, L. 2007. "Byzantine Ceramics: Excavations at Smyrna Agora (1997-98 and 2002-03)." *Çanak. Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, Eds. B. Böhlendorf-Arslan, A.O. Uysal ve J. Witte-Orr, Byzas 7, 97-122. İstanbul: Ege Yayınları.
- Doksanaltı, E.M. 2006. "Knidos Kap-Krio Kazı Alanı". Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Doksanaltı, E.M. 2007. "Knidos-Kap Krio Yerleşim Alanı." *İdol* 33: 2-17.
- Doksanaltı, E.M. 2020. "Knidos 'Liman Caddesi' Geç Antik Dönem Atölye/Dükkân ve Buluntuları." *Olba XXVIII*: 377-420.
- Doksanaltı, E.M., D. Sevmen, İ. Karaoğlu, L.U. Erdoğan ve C. Özgan. 2015. "Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2012-2013." 36. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2: 527-535.
- Doksanaltı, E.M., D. Sevmen, İ. Karaoğlu, C. Özgan ve E. Aslan. 2016. "Knidos Kazı ve Araştırmaları 2014." 37. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 3: 57-82.
- Doksanaltı, E.M., İ. Karaoğlu ve D.O. Tozluca. 2018. *Knidos Denizlerin Buluştuğu Kent*. Ankara: Bilgin Kültür Sanat.
- Doksanaltı, E.M., İ. Karaoğlu ve İ.M. Mimiroğlu. 2019a. "The Harbor Chapel Complex of Knidos." *Anodos* 13: 131-146.
- Doksanaltı, E.M., İ. Karaoğlu, E. Aslan, İ.M. Mimiroğlu, L.U. Erdoğan, D.O. Tozluca ve G. Ünver. 2019b. "2017 Yılı Knidos Kazıları." 40. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2: 45-64.
- Doksanaltı, E.M., İ. Karaoğlu, D.O. Tozluca, K.M. Selek ve S. Sözel. 2022. "Knidos-Burgaz-Emecik Apollon Kutsal Alanı Kazı ve Araştırmaları: 2019-2020." 42. *Kazı Sonuçları Toplantısı* 2: 143-165.
- Doksanaltı, E.M. ve Z. Gider-Büyüközer. 2019. "The Harbor Street Heroon in Knidos." *Anodos* 13: 109-129.
- Doksanaltı, E.M. ve S. Sözel. 2024. "Knidos'un Geç Antik Dönem Kandilleri." *Höyük* 13: 143-164.
- Dore, J. 1989. "The Coarse Pottery." *Excavations at Sabratha 1948-1951, Vol. II, Part 1: The Amphorae, Coarse Pottery and Building Materials*, Eds. N. Keay ve J. Dore, 87-248. London: Society for Libyan Studies.
- Eiwanger, J. 1981. *Keramik und Kleinfunde aus der Damokratia-Basilika in Demetrias*. Demetrias IV, Teil 1-2. Bonn: Rudolf Habelt.
- El-Khouri, L. 2014. "Late Roman Fine Pottery from Gadara (Umm Qais), 2011 Season of Excavation." *Mediterranean Archaeology and Archaeometry* 14 (2): 115-138.
- Ergül, G. 2019. "Parion Roma Hamamı 2014 Kazı Çalışmalarından Bir Grup Geç Roma Seramiği." *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 2 (1): 32-58.
- Ergürer, H. E. 2012. "Parion Roma Seramiği." Doktora Tezi, Atatürk Üniversitesi.
- Ergürer, H. E. 2016. "Sigillata ve Geç Roma Kırmızı Astarlı Seramikleri." *Parion Roma Tiyatrosu, 2006-2015 Yılı Çalışmaları, Mimarisi ve Buluntuları*, Eds. C. Başaran ve E. Ergürer, 23-164. Ankara: Pozitif Matbaacılık.

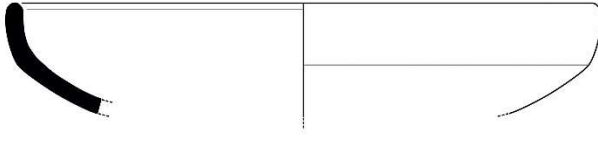
- Erol, D. 2010. "Smyrna Devlet Agorasında Ele Geçen Terra Sigillata ve Geç Roma Seramiği." Doktora Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi.
- Fındık, E. F. 2010. "Late Roman-Early Byzantine Pottery from the Excavations of St. Nikolaos Church in Myra." *Proceedings of the International Symposium Trade and Production Through the Ages, Konya, 25-28 November 2008*, Eds. E. M. Doksanaltı ve E. Aslan, 97-114. Konya: Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dijital Baskı Merkezi.
- Fırat, M. 2011. "Seramik Çöplüğü Alanı Verileri Doğrultusunda Phokaia Kırmızı Astarlı Kapları." *Prof. Dr. Ömer Özyiğit'e Armağan*, Eds. E. Okan ve C. Atilla, 163-180. İstanbul: Ege Yayınları.
- Gassner, V. 1997. *Das Südtor der Tetragonos-Agora: Keramik und Kleinfunde*. Forschungen in Ephesos XIII/1 (1). Wien: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Gürbüzer, M. 2018. "Late Roman Pottery from a Building in Klazomenai." *Olba* XXVI: 123-176.
- Harper, R.P. 1980. "Athis-Neocaesarea-Qasrin-Dibsi Faraj." *Le moyen Euphrate, zone de contacts et d'échanges*, Ed. J.-Cl. Margueron, 327-341. Leiden: Brill.
- Hayes, J.W. 1972. *Late Roman Pottery*. London: British School at Rome.
- Hayes, J.W. 1973. "Roman Pottery from the South Stoa at Korinth." *Hesperia* 42 (4): 416-470.
- Hayes, J.W. 1980. *A Supplement to Late Roman Pottery*. London: British School at Rome.
- Hayes, J.W. 1983. "The Villa Dionysos Excavations Knossos: The Pottery." *BSA* 78: 97-169.
- Hayes, J.W. 1985. "Sigillate orientali." *Enciclopedia dell'arte antica classica e orientale. Atlante delle forme ceramiche II: Ceramica fine Romana nel bacino Mediterraneo (tardo-ellenismo e primo impero)*, 1-96. Roma: Istituto della Enciclopedia Italiana.
- Hayes, J.W. 1992. *Excavations at Sarāḫane in Istanbul, Vol. 2, The Pottery*. Princeton: Princeton University Press.
- Hayes, J.W. 1997. *Handbook of Mediterranean Roman Pottery*. London: British Museum Press.
- Hayes, J.W. 2001. "Early Christian Pottery from Knossos: The 1978-1981 Finds from Knossos Medical Faculty Site." *BSA* 96: 431-454.
- Hayes, J.W. 2008. *Roman Pottery: Fine-Ware Imports. The Athenian Agora XXXII*. Princeton, NJ: The American School of Classical Studies at Athens.
- Hellström, P. 1965. *Pottery of Classical and Later Date, Terracotta, Lamp and Glass, Labraunda. Swedish Excavations and Researches II.1*. Lund: Gleerup.
- Isler, H.P. 1969. "Heraion von Samos: Eine Frühbyzantinische." *AA* 84: 202-237.
- Japp, S. 2005. "Late Roman, Byzantine and Ottoman Pottery from Alexandria Troas." *Çanak. Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, Eds. B. Böhlendorf-Arslan, A.O. Uysal ve J. Witte-Orr, Byzas 7, 55-72. İstanbul: Ege Yayınları.
- Johnson, B.L. 2008. *Ashkelon 2: Imported Pottery of the Roman and Late Roman Periods*. Final Reports of the Leon Levy Expedition to Ashkelon, Volume 2. Eds. L.E. Stager ve J.D. Schloen. Winona Lake, IN: Eisenbrauns.
- Jones, F.F. 1950. "Pottery." *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus, Vol. 1: The Hellenistic and Roman Period*, Eds. H. Goldman, 149- 296. Princeton: Princeton University Press.

- Jones, F. F. (1950). The Hellenistic and Roman Periods. H. Goldman (Ed.). The Pottery Excavations at Gözlükule, Tarsus I (ss. 149-296). Princeton University Press.
- Kavaz-Kındıgılı, B. 2020. "Zeytinliada Kırmızı Astarlı Seramikleri." *Atatürk Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 24: 239-264.
- Kenrick, P.M. 1981. "Fine Ware of Hellenistic and Roman Period: The River Qoueig, Northern Syria, and its Catchment Studies Arising from the Tell Rifa'at Survey 1977-79." *BAR* 98, Ed. J. Matthers, 439-458. Oxford: BAR Publishing.
- Kenrick, P.M. 2009. "Byzantine Trade, 4th-12th Centuries." *The Archaeology of Local, Regional and International Exchange: Papers of the Thirty-eighth Spring Symposium of Byzantine Studies, St John's College, University of Oxford, March 2004*, Ed. M.M. Mango, 263-272. London: Routledge.
- Kenyon, K.M. 1957. *Roman and Later Wares: Terra Sigillata, Samaria Sebaste III: The Objects from Samaria*. London: Palestine Exploration Fund.
- Korkmaz, Z. ve M. Tekocak. 2024. "Late Roman Red Slip Ware Found in Newly Excavated Buildings A and B in Anemurium: A Building Based Evaluation." *Anadolu Araştırmaları* 30: 235-270.
- Kramer, N. 2004. *Gindaros: Geschichte und Archäologie einer Siedlung im nordwestlichen Syrien vom hellenistischen bis in frühbyzantinische Zeit*. Rahden/Westf.: Verlag Marie Leidorf.
- Ladstätter, S., ve R. Sauer. 2005. "Late Roman C-Ware und lokale spätantike Feinware aus Ephesos." *Spätantike und mittelalterliche Keramik aus Ephesos*, Ed. F. Krinzinger, 143-201. Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Langlotz, E. 1969. "Beobachtungen in Phokaia." *AA* 1969 (3): 377-385.
- Lockyear, K., T. Sly ve A. Popescu. 2006. "The Noviodunum Archaeological Project 2000-2004: Results and Conclusions from the Pilot Seasons." *Peuce*, S. N. III-IV: 121-158.
- Lund, J. 1995. "A Fresh Look at the Roman and Late Roman Fine Wares from the Danish Excavations Hama, Syria." *Hellenistic and Roman Pottery in the Eastern Mediterranean: Advances in Scientific Studies*, Eds. H. Meyza ve J. Mlynarczyk, 135-161. Warsaw: Polish Academy of Sciences, Research Centre for Mediterranean Archaeology.
- Magness, J. 1994. "The Pottery from Area V/4 at Caesarea." *AASOR* 52: 133-145.
- Meriç, R. 2002. "Späthellenistisch-römische Keramik und Kleinfunde aus einem Schachtbrunnen am Staatsmarkt in Ephesos." *Ephesos* IX, 3. Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.
- Mimaroğlu, S. 2017. "Myndos (Asar Adası) Geç Antik Dönem Seramikleri." *Sanat Tarihi Dergisi* XXVI (2): 333-361.
- Mimaroğlu, S. 2019. "Kadikalesi/Anaia Kırmızı Astarlı Geç Roma Seramikleri." *Uluslararası XIX. Ortaçağ ve Türk Dönemi Kazıları ve Sanat Tarihi Araştırmaları Sempozyumu*, Eds. C. Ünal ve C. Gürbıyık, 73-97. Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Mimaroğlu, S. 2020. "Letoon Geç Roma-Erken Doğu Roma Dönemi Kırmızı Astarlı Seramikleri'nin Ön Değerlendirilmesi." *Cedrus* VIII: 279-297.
- Mitsopoulos-Leon, V. 1991. "Die Basilika am Staatsmarkt in Ephesos Kleifunde, 1. Teil: Keramik Hellenistischer und Römischer Zeit." *Ephesos* IX, 2 (2). Vienna: Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften.

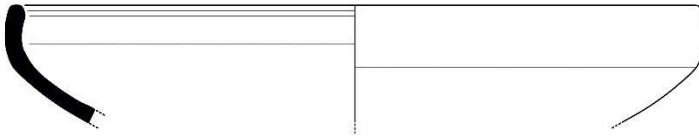
- Monacchi, D. 1988. "Ceramiche Sigillate." *Gortina I*, Ed. A. Di Vita, 199-220. Rome: Panetto & Petrelli.
- Opait, A. 1985. "Einige Beobachtungen zur spätrömischen Keramik mit rötem Überzug." *Dacia XXIX*: 153-163.
- Opait, A. 2004. "The Eastern Mediterranean Amphorae in the Province of Scythia." *Transport Amphorae and Trade in the Eastern Mediterranean: Acts of the International Colloquium at the Danish Institute at Athens, September 26-29, 2002*, Eds. J. Eiring ve J. Lund, 293-308. Aarhus: Aarhus University Press.
- Öz, C. 2022. "Andriake Limanı'nda Bulunan Geç Roma C Kırmızı Astarlı Seramikleri." *Arkhaia Anatolika* 5: 305-331. <https://doi.org/10.32949/Arkhaia.2022.53>.
- Öztaşkın, M. 2017. "Olympos Kazısı Seramik Buluntuları." *Olympos I: 2000-2014 Araştırma Sonuçları*, Ed. B.Y. Olcay-Uçkan, 209-224. İstanbul: Akmed.
- Özyiğit, Ö. 1991. "1989 Yılı Phokaia Kazı Çalışmaları." *Kazı Sonuçları Toplantısı XII* (1): 127-154.
- Pedersen, P. 2020. "Batı Küçük Asya Mimarlığında Ionia Rönesansı." *Karialılar, Denizcilerden Kent Kuruculara*, Eds. O. Henry ve A. Belgin-Henry, 220-239. İstanbul: Yapı Kredi Kültür Sanat Yayıncılık.
- Preite, A.D. 1997. "Sigillata Late Roman C (Phocaeen Red Slip Ware)." *Gortina II*, Eds. A. Di Vita ve A. Martin, 155-192. Padova: Bottega d'Erasmio.
- Pröttel, P.M. 1996. *Mediterrane Feinkeramikimporte des 2. bis 7. Jahrhunderts n. Chr. im oberen Adriaraum und in Slowenien*. Kölner Studien zur Archäologie der römischen Provinzen 2. Espelkamp: VML.
- Quaresma, J.C. 2019. "Some hypothetical evolutionary lines relating to the Phocaeen Red Slip Ware types 3F/G, 3G and 3/10." *Pyrenae* 50 (2): 133-150.
- Ramos, A.C., T. Laço, R. Almeida ve C. Viegas. 2007. "Les céramiques communes du VIe s. du complexe industriel de salaisons de poissons de Lagos (Portugal)." *LRCW 2. Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry*, Eds. M. Bonifay ve J. C. Treglia, 85-98. BAR-International Series 1662. Oxford: Archaeopress.
- Rendini, P. 1998. "Ceramiche del VI e VII secolo nell'area della villa di Giglio Porto (Isola del Giglio-GR)." *Ceramica in Italia: 6-7 secolo. Atti del Convegno in onore di John W. Hayes, Roma, 11-13 maggio 1995*, Ed. L. Sagui, 639-643. Sesto Fiorentino: All'Insegna del Giglio.
- Reynolds, P. 2010. "Trade Networks of the East, 3rd to 7th Centuries: The View from Beirut (Lebanon) and Butrint (Albania) (Fine Wares, Amphorae and Kitchen Wares)." *Late Roman Coarse Wares, Cooking Wares and Amphorae in the Mediterranean: Archaeology and Archaeometry*, Eds. S. Menchelli, M. Pasquinucci ve S. Santoro, BAR Series 2185, 89-114. Oxford: Archaeopress.
- Riley, J.A. 1975. "The Pottery from the First Session of Excavation in the Caesarea Hippodrome." *BASOR* 218: 25-63.
- Rodziewicz, M. 1976. *Alexandrie I: La céramique romaine tardive d'Alexandrie*. Varsova: Éditions scientifiques de Pologne.
- Sanders, G.D.R. 1999. "A Late Roman Bath at Korinth: Excavations in the Panayia Field,

- 1995-1996." *Hesperia* 64 (4): 441-480.
- Sellers, O.R., D.C. Baramki ve W.F. Albright. 1953. "A Roman-Byzantine Burial Cave in Northern Palestine." *BASOR Supplementary Studies* 15-16: 1-55.
- Shkodra, B. 2006. "Ceramics from Late Roman Contexts in Durrës." *BSA* 101: 427-457.
- Slane, K.W. 1990. *The Sanctuary of Demeter and Kore: The Roman Pottery and Lamps*. Corinth 18 (2). Princeton: American School of Classical Studies at Athens.
- Slane, K.W., ve G.D.R. Sanders. 2005. "Late Roman Horizons." *Hesperia* 74 (2): 243-297.
- Sözel, S. 2023a. "Knidos Kara ve Sualtı Çalışmaları Işığında 'Late Roman 1 Amphoraları'." *4th International Mediterranean Scientific Research Congress, June 15-16, 2023, Nicosia-Cyprus*, Eds. Z. Altınay ve F. Altınay, 302-317.
- Sözel, S. 2023b. "Knidos Kıbrıs Kırmızı Astarlı (Geç Roma D) Kapları." *Oannes-Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi* 5 (2): 661-688.
- Sözel, S. 2023c. "Knidos Küçük Tiyatro Batısından Ele Geçen Pişirme Kapları." *Propontica-Uluslararası Propontis Arkeolojisi Dergisi* 1 (1): 83-105.
- Sözel, S., K.M. Selek ve S.Y. Kılınç. 2021. "Evaluation of a Commercial Shop-Workshop (Place 3/Room 3) on the Knidos Harbor Street." *Anodos* 15: 205-226.
- Tekocak, M. 2006. "Kelenderis Roma Çağı Seramiği." Doktora Tezi, Selçuk Üniversitesi.
- Unterkircher, E. 1983. "Terra Sigillata aus dem Heraion von Samos." *AM* 98: 173-214.
- Uslu, S. 1994. "Phokaia Kazılarında Bulunmuş Terra Sigillata." Yüksek Lisans Tezi, Ege Üniversitesi.
- Vapur, Ö. 2011. "Menderes Magnesiası Theatron Kazısı Seramik Buluntuları." *Anadolu/Anatolia* 37: 143-193.
- Volpe, G., L. Casavola, F. D'Aloia ve L. Pietropaolo. 1998. "Le ceramiche tardoantiche della villa di Agnoli (Mattinata, FG)." *Ceramica in Italia: VI-VII secolo*, Ed. L. Sagui, 723-734. Roma: Edizioni Quasar.
- Waagé, F.O. 1933. "The American Excavations in the Athenian Agora: First Report." *Hesperia* 2 (2): 279-328.
- Waagé, F.O. 1948. "Hellenistic and Roman Tableware of North Syria." *Antioch on the Orontes IV. 1, Ceramic and Islamic Coins*. Princeton: Princeton University Press.
- Williams, C. 1989. *Anemurium: The Roman and Early Byzantine Pottery*. Toronto: Pontifical Institute of Mediaeval Studies.
- Yıldız, V. 2022. "Soli Pompeiopolis Geç Roma C Seramikleri." *Arkeoloji Dergisi* 29: 117-142. <https://doi.org/10.51493/egearkeoloji.1119045>.
- Yılmaz, Z. 2007. "Spätantike Sigillaten aus Priene." *Çanak. Late Antique and Medieval Pottery and Tiles in Mediterranean Archaeological Contexts*, Eds. B. Böhlendorf-Arslan, A.O. Uysal ve J. Witte-Orr, Byzas 7, 123-130. İstanbul: Ege Yayınları.
- Zelle, M. 2003. "Funde spätantiker Sigillata in Assos." *Römische Keramik Herstellung und Handel*, Eds. B. Liesen ve U. Brandl, 77-106. Mainz: Philipp von Zabern.

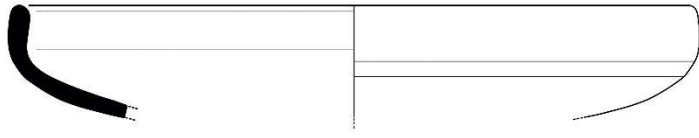
Levha 1

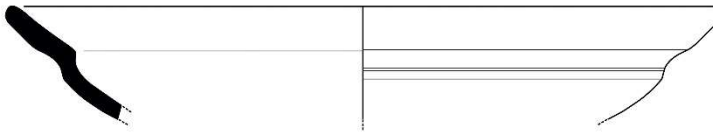
No. 1

No. 2

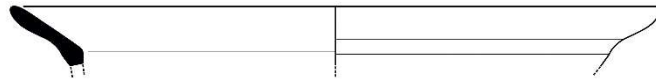
No. 3

No. 4

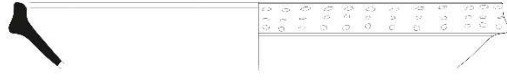
No. 5

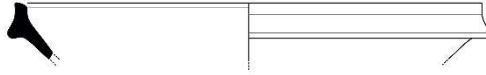
No. 6

Levha 2

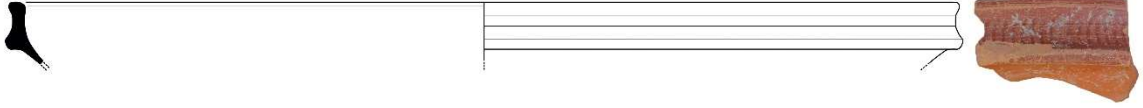
No. 7

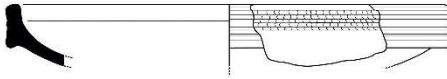
No. 8

No. 9

No. 10

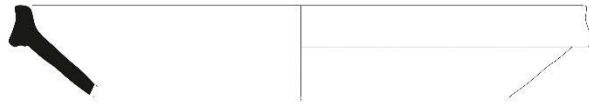
No. 11

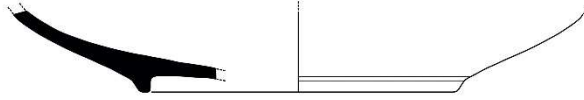
No.12

Levha 3

No.13

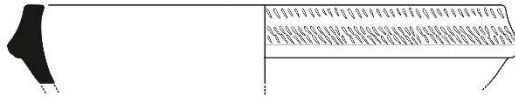
No.14

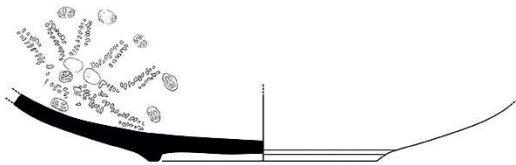
No.15

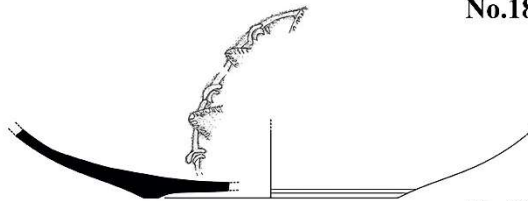
No.16

No.17

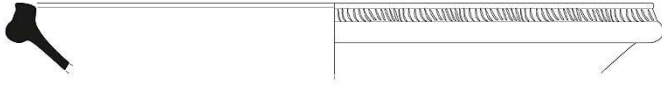
No.18

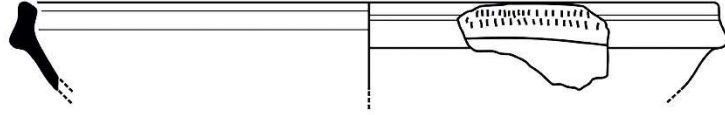
No.19

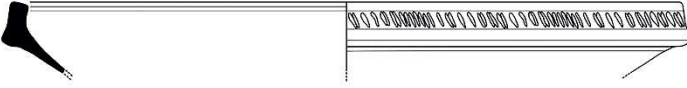
Levha 4

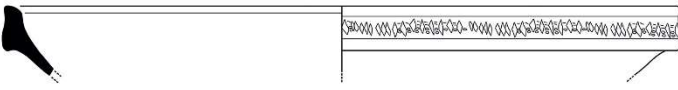
No.20

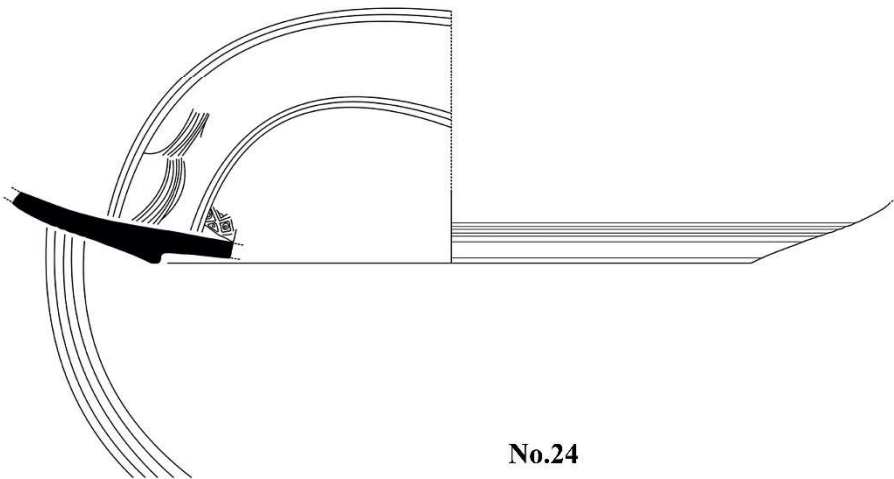
No.21

No.22

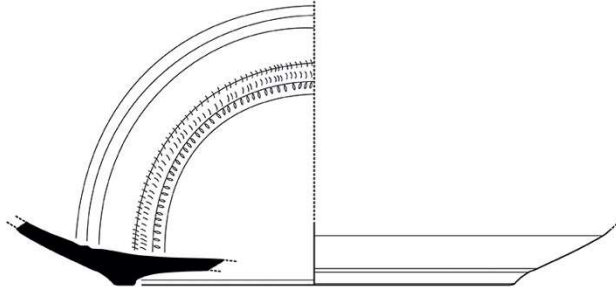
No.23

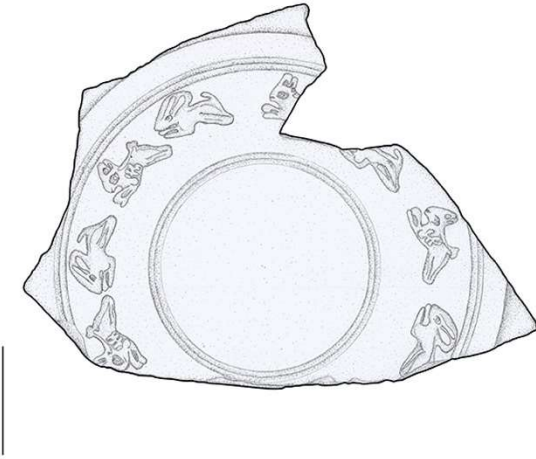
No.24

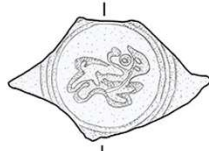
Levha 5

No.25

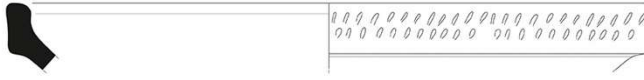
No.26

No.27

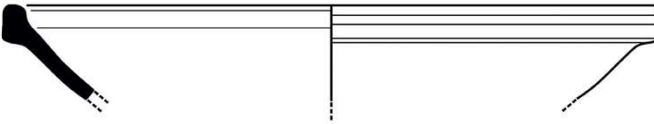
Levha 6

No.28

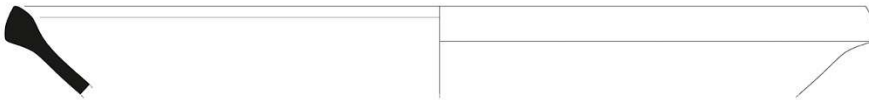
No.29

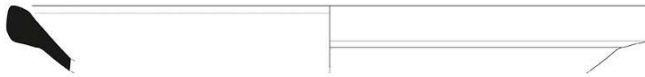
No.30

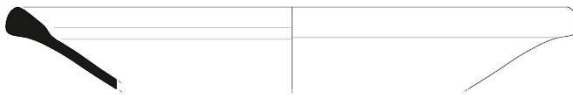
No.31

No.32

No.33

No.34

Levha 7

